

ESKİŞEHİR İLİ YATIRIM DESTEK VE TANITIM STRATEJİSİ (2018-2023)

İÇİNDEKİLER

1. ANA METİN.....	4
1.1 MEVCUT DURUM	4
1.1.1. İlin Ekonomi ve Sanayi Durumu	4
1.1.2. İlin Üretim Durumu	7
1.1.3. İlin İstihdam Durumu.....	8
1.1.4. İlin Dış Ticaret Yapısı	10
1.1.5. İlin Lojistik ve Ulaşım Durumu	12
1.1.6. İlin Ar-Ge ve Yenilikçilik Durumu.....	12
1.1.7. İlin Kümelenme Durumu	14
1.1.8. İlde Uluslararası Doğrudan Yatırımlar	15
1.1.9. İlin Rekabet Gücü ve Gelişme Potansiyeli Yüksek Olan Sektörleri	16
1.2. SORUN ALANLARI	20
1.2.1. Hâlihazırda Yaşanılan Sorunlar	20
1.2.2. Strateji Döneminde Yaşanması Muhtemel Sorunlar (Riskler)	24
1.3. HEDEFLER	24
1.3.1. Açıklamalar	24
1.3.2. Tablo	26
2. 2018 YILI EYLEM PLANI	27
2.1. Açıklamalar	27
2.2. Tablo	32
2.2.1. Geçmiş Yıl (2017) Eylem Planı Gerçekleşmeleri Tablosu.....	32
2.2.2. Plan Yılı (2018) Eylemleri Tablosu.....	37
KAYNAKÇA	41

1. ANA METİN

1.1 MEVCUT DURUM

1.1.1. İlin Ekonomi ve Sanayi Durumu

TR41 Bölgesi (Bursa, Eskişehir, Bilecik), ülkemizin toplam katma değerine en fazla katkı sağlayan 4. bölgesidir.

Tablo 1. Bölgelerin Toplam Katma Değer İçerisindeki Payları

İlk 10 Bölge	GSKD Payı (%)
İstanbul	27,2
Ankara	8,6
İzmir	6,6
Bursa, Eskişehir, Bilecik	6,4
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	6,3
Adana, Mersin	4,0
Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	3,6
Aydın, Denizli, Muğla	3,5
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	2,7
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	2,6

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Bölgesel Hesaplar 2011, 21.09.2016.

Sanayi sektöründe ülkemizin toplam katma değerine İstanbul'dan sonra en fazla katkı sağlayan bölge TR 41 bölgesidir. Bölgenin ülkemizin toplam katma değeri içerisindeki sektörel payları göz önüne alındığında, TR 41 Bölgesi'nin "Sanayi bölgesi" olduğu ifade edilebilir.

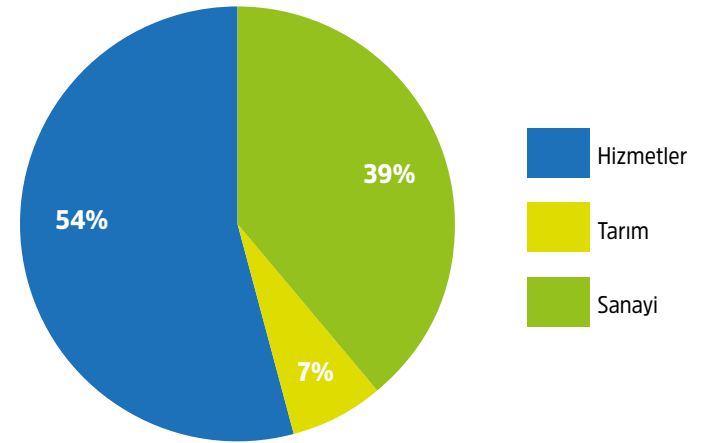
Tablo 2. Bölgelerin Sektörlere Göre Toplam Katma Değer İçerisindeki Payları

Ülke içindeki katma değer payları (TR=100)	Sektörler		
BÖLGELER	TARIM	SANAYİ	HİZMETLER
İstanbul	0,6	27,1	30,9
Ankara	2,7	8,1	9,7
Bursa, Eskişehir, Bilecik	3,9	9,6	5,4
İzmir	4,0	6,5	7,0
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	4,8	8,2	5,7

Kaynak: TÜİK Bölgesel Hesaplar 2011

Eskişehir ekonomisinin %54'ünü hizmetler, %39'unu sanayi ve %7'sini ise tarım sektörü oluşturmaktadır. İl ekonomisinde ana sektörlerin dağılımında, hizmetler ve sanayi sektörlerinin öne çıktığı görülmektedir.

Grafik 1. Eskişehir Ekonomisinin Sektörel Dağılımı

Kaynak: Eskişehir Sanayi Odası, 2017

Eskişehir sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde, ilk sırada %12 ile fabrikasyon metal ürünleri (makine ve teçhizat hariç), ikinci sırada %11 ile gıda ürünleri ve üçüncü sırada ise %9 ile başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman yer almaktadır.

Tablo 3. Eskişehir Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı

Sektör Adı	İl Payı (%)
Fabrikasyon Metal Ürünleri (Makine ve Teçhizat Hariç)	12
Gıda ürünleri	11
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman	9
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünler	9
Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı	8
Kauçuk ve Plastik Ürünleri	6
Elektrikli teçhizat	5
Mobilya	4
Ana Metal Sanayi	3
Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç)	2
Kimyasal Ürünler	2
Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	1
Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Trayler (Yarı Römork)	1
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	1
Giyim eşyaları	1
Diğer ulaşım araçları	1

Kaynak: Bilim, Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, 2015, 81 İl Durum Raporu

Eskişehir **sanayi sektöründe istihdam paylarına** bakıldığında %14,3 ile gıda ürünleri, %14,2 ile metalik olmayan mineral ürünler, %9,5 ile makine ve ekipmanlar ilk üç sırada yer almaktadır. Ayrıca, Türkiye'de sanayi sektörü toplam istihdamının %1,9'u Eskişehir'de gerçekleşmektedir.

Tablo 4. Eskişehir Sanayisinin Çalışan Sayısı Bakımından Sektörel Dağılımı

Sektör Adı	Çalışan Sayısı	İl Payı (%)	TR Payı (%)
Gıda ürünleri	9.693	14,39	13,15
Metalik olmayan mineral ürünler	9.564	14,20	6,25
Makine ve ekipmanlar	6.371	9,46	6,75
Kimyasal ürünler	5.643	8,38	3,22
Diğer ulaşım araçları	4.976	7,39	1,01
Metal ürünleri	4.034	5,99	8,31
Kauçuk ve plastik	3.910	5,81	6,13
Giyim eşyaları	3.553	5,28	9,34
Otomotiv, treyler	3.111	4,62	4,29
Elektrikli teçhizat,	2.937	4,36	3,84
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	1.906	2,83	2,20
Ana metal	1.557	2,31	4,31
Kağıt ve kağıt ürünleri	1.282	1,90	1,80
Mobilya	1065	1,58	3,89
Kömür ve linyit	920	1,37	1,44
Toplam	67.349	100	1,88

Kaynak: Bilim, Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, 2015, 81 İl Durum Raporu

İmalat alt sektörlerinin brüt yurtiçi satışlarına bakıldığında gıda ürünleri imalatı %24,6 ile ilk sırada yer alırken, onu diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (%13,4) ve elektrikli teçhizat imalatı (%13,3) izlemektedir. Brüt yurtiçi satışlarda en yüksek paya sahip olan gıda ürünlerinin istihdamda da en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir.

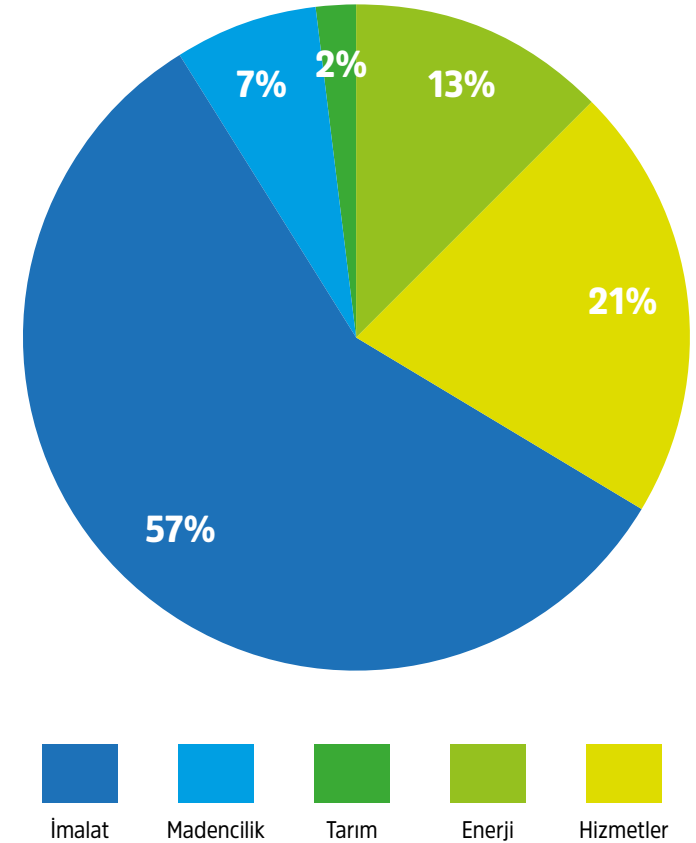
Tablo 5. Eskişehir İmalat Alt Sektörü Brüt Yurt İçi Satışları Dağılımı

İmalat Alt Sektör Adı	İmalat Sektörü İçindeki Payı (%)
Gıda Ürünlerinin İmalatı	24,65
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	13,43
Elektrikli Teçhizat İmalatı	13,37
Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	11,36
Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)	8,35
Makine ve Ekipmanların Kurulumu ve Onarımı	6,73
Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	5,02
Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	3,42
Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	2,33
Ana Metal Sanayii	2,29
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	2,16
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	1,27
Mobilya İmalatı	1,18
Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	0,78
Diğer İmalatlar	0,57
Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	0,47
Tekstil Ürünlerinin İmalatı	0,23
İçeceklerin İmalatı	0,05
Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	0,01
Toplam	100

Kaynak: Bilim, Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, 2015, 81 İl Durum Raporu

2001-2017 yılları arasında sabit sermaye yatırımlarının sektörel dağılımlarına bakıldığında imalat (%57), hizmetler (%21) ve enerji (%13) sektörlerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Grafik 2. Eskişehir'de Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (2001-2017)¹

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2017

Eskişehir'de 2001-2017 yılları arasında sabit sermaye yatırımlarının en yüksek paya sahip olduğu imalat sektörünün, alt sektör dağılımına bakıldığında ise taşıt araçları, cam ve makine imalat sektörlerinin öne çıktığı görülmektedir.

¹ Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan sabit sermaye yatırımlarının verileri kullanılmıştır.

Tablo 6. Eskişehir’de Sabit Sermaye Yatırımlarının İmalat Sektöründeki Alt Sektör Dağılımı (2001-2017)²

Alt Sektör	Sabit Yatırım Tutarı (Milyon TL)
Taşıt Araçları	1592
Cam	1200
Makina İmalat	1121
Gıda ve İçki	1114
Pişmiş Kil ve Çim. Ger.	410
Çimento	348
Lastik Plastik	196
Kağıt	110
Madeni Eşya	95
Elektrikli Makinalar	66
Kimya	63
Seramik	63
Dokuma	41
Demir Çelik	38
Orman Ürünleri	21
Diğerleri	61
Toplam	6539

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2017.

Eskişehir’de 1’i ihtisas olmak üzere toplam 3 organize sanayi bölgesi yer almaktadır. Türkiye’nin en önemli sanayi bölgelerinden biri olan Eskişehir OSB, %92,2 doluluk oranına sahip olup Eskişehir sanayisine ev sahipliği yapmaktadır. Beylikova Tarıma Dayalı Besi Organize Sanayi Bölgesi’nin ise altyapı çalışmaları tamamlanmış olup müteşebbis tahsis işlemleri devam etmektedir.

Tablo 7. Eskişehir’deki Organize Sanayi Bölgeleri (2017)

Organize Sanayi Bölgeleri	Büyüklik (Ha)	Çalışan Sayısı	Doluluk oranı (%)	Parsel Sayısı	Atıksu Arıtma Tesisi
Eskişehir Sanayi Odası OSB	2208 (Sanayi Parsel büyüklüğü)	38809	92,17	690	Var
Eskişehir Sivrihisar OSB	218	0	0	0	Yok
Eskişehir Beylikova Besi OSB	143	0	0	0	Yok

Kaynak: Eskişehir Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, 2017

1.1.2. İlin Üretim Durumu

Eskişehir sanayisinde en fazla değere sahip üretim sektörü %23,1 pay ile **makine imalat sanayi** sektörüdür. Bu sektörü, %12,4’lük pay ile kimya, plastik ve kauçuk sanayi, %11,6’lık pay ile gıda ve metal eşya takip etmektedir.

Tablo 8. Eskişehir’in Sanayi Üretim Sektörleri

Sektör	Değer (%)
Makine İmalat Sanayi	23,1
Kimya, Plastik ve Kauçuk Sanayi	12,4
Gıda Sanayi	11,6
Metal Eşya Sanayi	11,6
Orman Ürünleri, Kâğıt ve Mobilya Sanayi	10,2
Madencilik	8
Toprak ve Seramik Ürünler Sanayi	7,7
Metal Ana Sanayi	4,5
Tekstil ve Hazır Giyim Sanayi	2,3
Diğer	8,7

Kaynak: Eskişehir Sanayi Odası, 2015

² Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan sabit sermaye yatırımlarının verileri kullanılmıştır.

Eskişehir'de üretilen bazı ürünler ise ulusal ölçekte önemli pazar payına sahiptir. Eskişehir, kompresör (soğutucu), uçak motoru ve dizel lokomotif üretiminde ulusal pazarın tamamına sahiptir. Bu ürünlere ek olarak; boraks, kriko ve buzdolabı üretiminde de Eskişehir, ulusal pazarın yarısından fazlasına hâkim durumdadır.

Tablo 9. Ulusal Üretimde Eskişehir'in Payı

Ürün	Pay (%)
Uçak motoru	100
Dizel lokomotif	100
Kompresör (soğutucu)	100
Boraks (tüm dünya rezervleri içindeki pay)	73
Kriko	70
Buzdolabı	65
Çamaşır kurutma makinesi	50
Manyezit	30
Bisküvi, kek, kraker	30
Kiremit	30
Süt	20
Kamyon	20
Fırın	20
Seramik yer ve duvar karoları	15

Kaynak: Eskişehir Sanayi Odası, 2016.

1.1.3. İlin İstihdam Durumu

TR41 Bölgesi'nin 2015 yılında **işsizlik oranı** %7,8 iken bu oran 2016 yılında %9,2 gerçekleşmiştir.

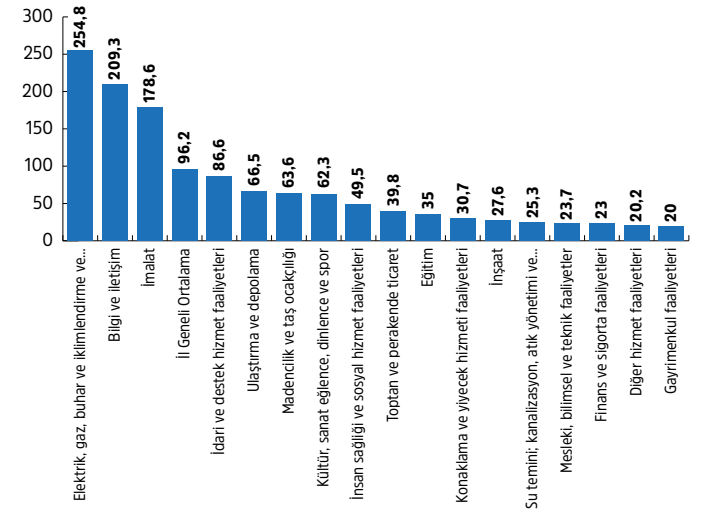
Tablo 10. İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
2009	44,1	15,2	37,4
2010	42,7	10,5	38,2
2011	42,2	8,9	38,4
2012	44,0	8,4	40,3
2013	46,9	8,5	42,9
2014 (TR41)	49,3	6,2	46,3
2015 (TR41)	50,3	7,8	46,4
2016 (TR41)	50,1	9,2	45,5

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Eskişehir'de sektörlere göre istihdam verilerine bakıldığında, ortalama çalışan sayısının en yüksek olduğu sektör 254 kişi ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve 209 kişi ile bilgi ve iletişim sektörü olmuştur.

Grafik 3. İl Düzeyinde Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

Kaynak: İşgücü Piyasası Analizi, 2016

Eskişehir'de faaliyet gruplarına göre istihdam edilenlerin Türkiye genelinde istihdam edilenlere oranı incelendiğinde ise Eskişehir'in Türkiye genelinde en yüksek istihdam payına sahip sektörleri; diğer ulaşım araçları imalatı ve elektrikli teçhizat imalatı olmuştur.

Tablo 11. Eskişehir'in En Yüksek İstihdam Payına Sahip Sektörleri (Eskişehir/Türkiye)

Faaliyet Grubu	Türkiye	Eskişehir	% Pay
Diğer Ulaşım Araçları İmalatı	47.961	3.533	7,96
Elektrikli Teçhizat İmalatı	130.808	6.901	5,52
Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı	59.893	8.297	3,87
Metalik Olmayan Ürünler İmalatı	222.421	2.128	3,77
Suyun Toplanması Arıtılması ve Dağıt.	17136	1.682	3,04

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu, 2016.

Eskişehir'de istihdam edilenlerin meslek gruplarına göre dağılımında ise "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" ile "sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" öne çıkmıştır.

Tablo 12. İl Düzeyinde İstihdam Edilenlerin Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	2.251	1.678	3.929
Hizmet ve Satış Elemanları	1.472	584	2.057
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	2.537	1.641	4.178
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	56	4	60
Profesyonel Meslek Mensupları	2.449	1.089	3.537
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	10.410	2.987	13.397
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	4.238	458	4.696
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	7.831	2.187	10.018
Yöneticiler	697	141	838
Genel Toplam	31.941	10.769	42.709

Kaynak: İşgücü Piyasası Analizi, 2016

Eskişehir'de 2015 yılında **en fazla açık** iş pozisyonu bulunan sektör %29,5 ile imalat sektörü olmuştur.

Tablo 13. İl Düzeyinde Sektörlere Göre Açık İş Olan İşyerlerinin Dağılımları

Sektör	Açık İş Verme Oranı
İmalat	% 29,5
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	% 18,9
Toptan ve Perakende Ticaret	% 18,6
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	% 18,2
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	% 15,5
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	% 11,6
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	% 11,1
Ulaştırma ve Depolama	% 10,3
Gayrimenkul Faaliyetleri	% 10,0
İnşaat	% 5,2
Eğitim	% 5,1
Bilgi ve İletişim	% 3,3
Diğer Hizmet Faaliyetleri	%20,8
Genel Toplam	% 16,3

Kaynak: İşgücü Piyasası Analizi, 2015.

Eskişehir'de 2015 yılında en fazla açık iş sayısı bulunan meslek, 9.939 açık iş sayısı ile "imalat ve ilgili işçiler (makine ile)" olmuştur. Buna göre, Eskişehir sanayisinde en fazla işgücü talebinin imalat ve makine ile ilgili olduğu ifade edilebilir.

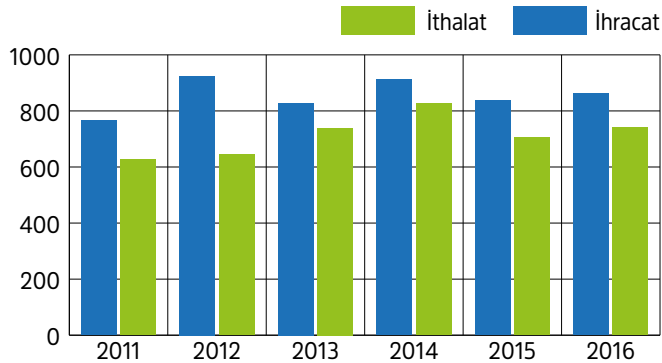
Tablo 14. İl Düzeyinde Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı, 2015

Meslek	Açık İş Sayısı
Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Makine İle)	9.939
Beden İşçisi (Genel)	3.073
Temizlik Görevlisi	2.999
Müşteri Temsilcisi	1.391
Sekreter	1.008
Güvenlik Görevlisi	655
Satış Danışmanı	547
Gaz Altı Kaynakçısı	517
İmal İşçisi	473
Büro Memuru (Genel)	447
Diğer Meslekler	6.764
Toplam	27813

Kaynak: İşgücü Piyasası Analizi, 2016.

1.1.4. İlin Dış Ticaret Yapısı

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2011-2016 yılları arasında Eskişehir'in dış ticaret fazlası verdiği görülmektedir. Eskişehir, 2016 yılında ülkemizde ihracatçı firmaların kanuni merkezleri bazında en fazla ihracat yapan 18. il olmuştur.³

Grafik 4. Eskişehir'in İhracat ve İthalatı (Milyon Dolar)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2017

Eskişehir, 2016 yılında en fazla ihracatı ABD'ye yapmıştır. ABD'nin ilin toplam ihracatındaki payı %32,1'dir.

Tablo 15. Eskişehir'in Ükelere Göre İhracatı (2016)

Ülkeler	İhracat Miktarı (ABD Doları)	Toplam İhracattaki Payı (%)
ABD	276.348.391	32,1
Almanya	91.154.861	10,6
Fransa	71.653.751	8,3
Avusturya	37.961.464	4,4
Romanya	32.416.154	3,8
Belçika	24.538.861	2,8
Hollanda	19.429.541	2,3
İspanya	19.069.251	2,2
İngiltere	16.360.958	1,9
İtalya	13.474.162	1,6
Diğer	259.646.362	30,1
Toplam	862.053.756	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2017

Eskişehir, 2016 yılında en fazla ithalatı ise ihracatta olduğu gibi ABD'den yapmıştır. ABD'nin toplam ithalattaki payı ise %26,1'dir.

Tablo 16. Eskişehir'in Ülkelere Göre İthalatı (2016)

Ülkeler	İthalat Miktarı (ABD Doları)	Toplam İthalattaki Payı (%)
ABD	193.551.965	26,1
Fransa	75.160.879	10,1
İspanya	67.264.033	9,1
Almanya	59.498.449	8
Çin	48.659.823	6,6
İtalya	43.210.951	5,8
Japonya	22.076.843	3
Antalya Serbest Bölgesi	19.840.988	2,7
İngiltere	18.534.139	2,5
Avusturya	16.615.896	2,2
Diğer	167.176.370	23,9
Toplam	741.199.131	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2017

Eskişehir'de 2016 yılında en fazla ihracat gerçekleştiren sektör diğer ulaşım araçları sektörü olurken en fazla ithalatın gerçekleştiği sektör ise metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç) olmuştur. Diğer ulaşım araçları sektörünün toplam ihracattaki payı % 34,4 olurken, metal eşya sanayinin (makine ve teçhizatı hariç) toplam ithalattaki payı %16'dır.

Tablo 17. Eskişehir'in Sektörlere Göre İhracat ve İthalat Verileri (2016)

Sektör Adı	İhracat (\$)	İthalat (\$)
Tarım ve hayvancılık	6.101.386	33.417.137
Ormancılık ve tomrukçuluk	412	1.054.610
Maden kömürü , linyit ve turb	230	
Taşocaklığı ve diğer madencilik	60.926.265	1.206.692

Sektör Adı	İhracat (\$)	İthalat (\$)
Gıda ürünleri ve içecek	46.574.825	29.125.410
Tekstil ürünleri	6.725.060	17.598.047
Giyim eşyası	26.283.973	2.854.321
Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	2.648.085	440.399
Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	1.182.091	2.646.003
Kağıt ve kağıt ürünleri	463.704	5.141.688
Basım ve yayım; plak, kaset vb.	22.426	507.500
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar		877.551
Kimyasal madde ve ürünler	10.418.599	86.575.210
Plastik ve kauçuk ürünleri	44.696.638	32.986.577
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	61.973.057	11.412.470
Ana metal sanayi	25.821.501	97.760.142
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	55.651.564	118.181.544
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	131.058.552	103.977.974
Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	211.599	841.624
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli mekine ve cihazlar	25.360.794	30.298.713
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	70.591	8.535.482
Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	4.698.483	10.815.254
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	45.578.432	56.632.748
Diğer ulaşım araçları	296.550.728	85.210.848
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	6.787.744	3.019.308
Atık ve hurdalar	1.927.990	76.836
Diğer iş faaliyetleri		137
Eğlence, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	319.027	4.906
Toplam	862.053.756	741.199.131

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2017

Kayıtlı adresleri başka yerde olan veya Eskişehir dışındaki gümrükleri kullanan işletmelerin yapmış olduğu ihracatlar, resmi ihracat rakamlarına yansımamaktadır. Bu sebeple, resmi veriler Eskişehir Sanayi Odası'nın ihracat rakamları ile farklılık göstermektedir. Eskişehir Sanayi Odası verilerine göre, Eskişehir son dört yılda 8 milyar doların üzerinde ihracat gerçekleştirmiştir.

Tablo 18. Eskişehir Sanayi Odası Üyesi Firmaların İhracatları

Yıl	İhracat (Milyon \$)
2016	2.044
2015	2.141
2014	2.271
2013	2.211
2012	2.121
2011	1.756

Eskişehir Sanayi Odası, 2017.

ESO'ya üye işletmelerin sektör bazında ihracat verileri incelendiğinde, makine imalat sanayinin %46,2 pay ile en fazla ihracatı gerçekleştiren sektör olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Eskişehir'de Sektör Bazında İhracat (ESO'ya üye işletmeler)

Sektör	Firma Sayısı	İhracat (ABD \$)	Pay (%)
Makine İmalat Sanayi	38	944.431.805	46,2
Madencilik	9	360.715.880	17,6
Taş ve Toprağa Dayalı İmalat Sanayi	12	100.452.573	4,9
Dokuma ve Hazır Giyim Sanayi	6	36.556.493	1,8
Metal Eşya ve Metal Ana Sanayi	25	106.004.061	5,2
Gıda Sanayi	11	137.560.510	6,7
Kimya, Plastik ve Kauçuk Sanayi	15	56.476.055	2,8
Elektrikli Araç ve Gereç İmalat San.	11	301.061.142	14,7
Orman ürünleri, Mobilya ve Kağıt San.	8	1.560.769	0,1

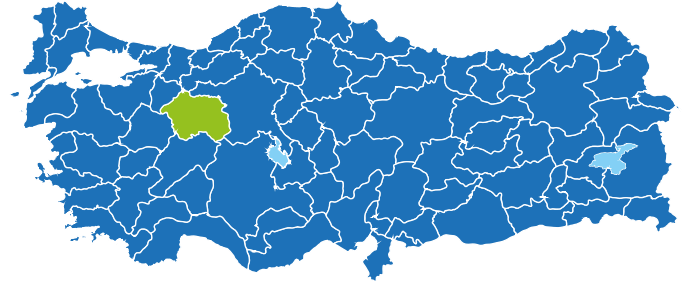
Kaynak: Eskişehir Sanayi Odası, 2017

Türkiye'nin ileri teknoloji ürünleri ihracatının toplam ihracat içerisindeki payı %3,5'tir. Eskişehir'in yüksek teknoloji ürünleri ihracatının toplam ihracat içerisindeki payı ise %15'tir. Bu bağlamda Eskişehir, Türkiye'de ilk sırada bulunmaktadır.⁴

1.1.5. İlin Lojistik ve Ulaşım Durumu

Eskişehir, ülkemizde en önemli şehirlerin merkezi konumundadır. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya ve Konya illerinin merkezinde yer almaktadır. İlde TCDD Hasanbey Lojistik Merkezi ve Organize Sanayi Bölgesi Lojistik Merkezi olmak üzere 2 adet lojistik üssü bulunmaktadır. İl, demiryolu ağlarının kesişme noktasında yer alsa da hammadde ve mamuller genellikle karayolu taşımacılığı kullanılarak yapılmaktadır.

Harita 1. Eskişehir'in Konumu

Ankara'ya uzaklık: 220 km
 İstanbul'a uzaklık: 350 km
 İzmir'e uzaklık: 410 km
 Bursa Gemlik Limanı'na uzaklık: 160 km
 Antalya'ya uzaklık: 415 km

1.1.6. İlin Ar-Ge ve Yenilikçilik Durumu

Eskişehir'de 2017 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla 12 adet Ar-Ge merkezi bulunmaktadır. Bu sayı, Türkiye genelinin %1,9'unu oluşturmaktadır.

⁴ Eskişehir Sanayi Odası, Sunum, 2016.

Tablo 20. Ar-Ge Merkezlerinin İllere Göre Dağılımı

Sıra	İl	Ar-Ge Merkezi Sayısı
1.	İstanbul	216
2.	Kocaeli	71
3.	Bursa	67
4.	Ankara	63
5.	İzmir	56
6.	Tekirdağ	26
7.	Manisa	19
8.	Konya	15
9.	Eskişehir	12
Toplam	-	635

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 20.10.2017.

Eskişehir'de Ar-Ge merkezlerinin sektörel dağılımı incelendiğinde; havacılık, makine ve teçhizat imalatı ile dayanıklı tüketim malları sektörlerinde Ar-Ge merkezlerinin bulunduğu gözle çarpıcıdır.

Tablo 21. Eskişehir'de Ar-Ge Merkezlerinin Sektörel Dağılımı

Sıra	Sektör	Sayı
1.	Havacılık	2
2.	Makine ve Teçhizat İmalatı	5
3.	Dayanıklı Tüketim Malları	2
4.	Gıda	1
5.	Otomotiv	1
6.	Elektrik-Elektronik	1

Kaynak: <http://btgm.sanayi.gov.tr/DokumanGetHandler.ashx?dokumanId=c64e2b59-1bb7-4c05-9773-983f41fef859>,
Erişim Tarihi:20.10.2017.

Eskişehir'in sınai mülkiyet hakları göstergelerinde ise patent tescili öne çıkmaktadır. Türkiye genelinde patent tescilinin %1,3'ünü Eskişehir'de bulunan işletmeler gerçekleştirmiştir. Tasarımda ise diğer sınai mülkiyet türlerine göre, Eskişehir'in daha düşük oranda pay aldığı görülmektedir.

Tablo 22. İl Düzeyinde Sınai Mülkiyet Durumu (2016)

Sınai Mülkiyet Türü	Tescil Sayısı	Türkiye Genelindeki Payı %
Patent	24	% 1,34
Faydalı Model	20	% 0,85
Tasarım	183	% 0,45
Marka	829	% 0,99

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü, 2017.

2015 yılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Performans Endeksi'ne göre, Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi 33 bölge arasında 38,62 puanla 16. sırada bulunmaktadır. Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nin özellikle "Kurumsallaşma, sürdürülebilirlik ve ekosistem geliştirme faaliyeti" ile "Ar-Ge faaliyeti" başlıklarında düşük orana; "Finansman, teşvikler ve altyapı" başlığında ise yüksek orana sahip olduğu ifade edilebilir.

Tablo 23. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Performans Endeksi (2015)

Sıra	Adı	Finansman, Teşvikler ve Altyapı (%16,66)	Ar-Ge Faaliyeti (%14)	Kuluçka Faaliyeti (%9)	Teknoloji Transferi ve İşbirliği Faaliyeti (%13)	Kurumsallaşma, Sürdürülebilirlik ve Ekosistem Geliştirme Faaliyeti (%12)	Teknolojik Ürün Yatırım Faaliyeti (%3)	Ar-Ge Çıktıları (%6,67)	Fikri Mülkiyet (%5,99)	Ar-Ge Sonuçları ve Uluslararasılaşma (19,67)	Genel Toplam (%100)
1.	ODTÜ	7,96	8,59	3,89	7,65	8,25	1,85	5,41	2,67	16,27	62,52
2.	İTÜ	7,8	6,63	5,15	9,19	7,33	1,07	3,89	2,56	11,29	54,92
3.	Ankara	7,66	8	3,19	7,59	6,43	1,55	4,65	1,45	9,91	50,42
4.	İzmir	8,09	7,94	5,1	7,59	4,54	1,04	3,48	1,2	10,63	49,82
5.	Erciyes	8,41	6,44	4,8	8,17	5,6	1,02	4,12	1,05	9,94	49,56
16.	Eskişehir	8,68	5,74	3,13	6,39	1,38	0,75	3,44	1,62	7,5	38,62
39.	Bolu	4,95	5,2	0	1,15	0	0	0	0	4,91	16,22

Kaynak: <https://teknopark.sanayi.gov.tr/Content/PerformansEndeksi>, 2017.

Eskişehir'in 2011-2015 yılları arasında bilimsel yayın performansı incelendiğinde, ilin yayın ve atıf sayısına göre etki değeri performansının düşük kaldığı görülmektedir.

Tablo 24. Eskişehir'in Bilimsel Yayın Performansı (2011-2015)

Gösterge	Adet / Değer	Türkiye Sıralaması
Yayın Sayısı	4.328	10.
Atıf Sayısı	16.205	14.
Etki Değeri	3,74	30.

Kaynak: <http://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/turkiye-bilimsel-yayin-performans-raporlari/>, 2017.

1.1.7. İlin Kümelenme Durumu

Eskişehir'de 4 iş kümesi bulunmaktadır. İş kümelerinin merkezleri Eskişehir'de yer almakta olup kümeler, sektörel işbirliği oluşumlarının gelişmesini ve sektörel rekabet gücünün artmasını hedeflemektedir.

Tablo 25. Eskişehir Merkezli İş Kümeleri

Küme Adı	Kuruluş Yılı	Açıklama
Eskişehir Bilecik Kütahya Seramik Kümelenmesi Derneği	2010	Türkiye'nin ilk küme oluşumlarından birisidir. Seramik ve karo ürünleri üretiminde ön planda olan kümede Bilecik, Kütahya ve İstanbul illerinde faaliyet gösteren firmalar da yer almaktadır.
Eskişehir Raylı Sistemler Kümelenmesi Derneği	2011	TÜLOMSAŞ önderliğinde kurulmuştur. Üye işletmeler; kaynaklı ve talaşlı imalat, montaj, döküm, kompozit üretim, metal şekillendirme, tasarım, Ar-Ge ve Ür-Ge gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.
Eskişehir Havacılık Kümelenmesi Derneği	2011	Ülkemizin bu alandaki üç kümesinden biridir. Üye işletmeler; tasarım geliştirme, havacılık sektörüne özgü elektrik ve elektronik ürünlerin üretimi ve geliştirilmesi, motor ve bileşenleri üretimi, sistem entegrasyonu gibi birçok özel süreç gerektiren faaliyeti başarıyla yürütmektedir.
Eskişehir Madencilik Sektörü İş Kümelenmesi	2016	Eskişehir Sanayi Odası (ESO) öncülüğünde kurulan küme, madencilik sektörü üreticileri ve akademisyenleri bir araya getirmeyi ve Eskişehir'in madencilik sektöründeki potansiyelini daha da arttırarak üye firmaların rekabet içinde işbirliğini sağlamada faaliyet göstermektedir.

1.1.8. İlde Uluslararası Doğrudan Yatırımlar

Eskişehir'in uluslararası doğrudan yatırımlarında 105 işletme içerisinde en fazla firmaya sahip olan sektör motorlu taşıtlar ve motosikletler dışında kalan toptan ticaret ve ticaret komisyonculuğu olmuştur.

Tablo 26. Eskişehir'de Uluslararası Doğrudan Yatırımların Sektörel Dağılımı

Sektör	Firma Sayısı
Motorlu Taşıtlar ve Motosikletler Dışında Kalan Toptan Ticaret ve Ticaret Komisyonculuğu	25
Motorlu Taşıtlar ve Motosikletlerin Dışında Kalan Perakende Ticaret, Kişisel ve Ev Eşyalarının Tamir	12
B.Y.S. Makine ve Teçhizat İmalatı	6
İnşaat	6
Diğer İş Faaliyetleri	5
Elektrik, Gaz, Buhar ve Sıcak Su Üretimi ve Dağıtımı	5
Gayrimenkul Faaliyetleri	4
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	4
B.Y.S. Elektrikli Makine ve Cihazların İmalatı	3
Bilgisayar ve İlgili Faaliyetler	3
Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	3
Motorlu Taşıtlar ve Motosikletlerin Satışı, Bakımı ve Onarımı; Motorlu Taşıt Yakıtının Perakende Sat	3
Oteller ve Lokantalar	3
Tarım, Avcılık ve İlgili Hizmet Faaliyetleri	3
Destekleyici ve Yardımcı Ulaştırma Faaliyetleri; Seyahat Acentelerinin Faaliyetleri	2
Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	2
Makine ve Teçhizatı Hariç; Metal Eşya Sanayii	2
Taşocakçılığı ve Diğer Madencilik	2
Diğer	12
Toplam	105

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Ekim-2017.

Eskişehir'de firma sayısı bakımından en fazla baskın sermayeye sahip olan ülke; 26 işletme ile Almanya olmuştur. Almanya'yı 11 işletme ile İran, 9 işletme ile İtalya takip etmektedir. Doğu Asya ülkelerinden ise sadece Çin'in 2 işletme ile Eskişehir'de yer aldığı görülmektedir.

Tablo 27. Ülkelere Göre Eskişehir'de Faaliyet Gösteren Yabancı Sermayeli Firmalar (2017 / Ekim)

Baskın Sermayeye Sahip Ülke	Haziran 2016
Almanya	26
İran	11
İtalya	9
Belçika	8
İspanya	7
ABD	5
Irak	5
İngiltere	4
Hollanda	3
Ürdün	3
Avusturya	2
Çin	2
Fransa	2
İsviçre	2
Lüksemburg	2
Kazakistan	2
Suriye	2
Diğer	10
Toplam	105

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Ekim- 2017.

1.1.9. İlin Rekabet Gücü ve Gelişme Potansiyeli Yüksek Olan Sektörleri

Eskişehir ili yatırım destek ve tanıtım stratejisi kapsamında ilin **rekabet gücü yüksek sektörleri**; yapılan 3 yıldız analizleri sonucu havacılık, raylı sistemler ve makine-metal sanayi; **gelişme potansiyeli yüksek sektörleri** ise turizm, animasyon ve madencilik olarak belirlenmiştir.

Tablo 28. Eskişehir’de Öne Çıkan Sektörler – İstihdama Göre 3 Yıldız Analizi

Sektörler	Başatlık	Büyüklik	Uzmanlık
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	1,28	3,80	3,00
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	5,00	3,80	3,00
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	2,13	7,70	6,10
Elektrikli teçhizat imalatı	4,16	5,70	4,50
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	1,80	1,90	1,50
Gıda ürünleri imalatı	5,92	2,30	1,80
Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri	5,27	1,50	1,2

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu İşyeri ve Zorunlu Sigortalı Sayılarının Faaliyet Gruplarına ve İllere Göre Dağılımı, 2014.

Tablo 29. Eskişehir’de Öne Çıkan Sektörler – Net Satışlara Göre 3 Yıldız Analizi

Sektör	Başatlık	Büyüklik	Uzmanlık
Gıda ürünleri imalatı	20,1	2,4	1,5
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	13,1	3,9	2,4
Elektrikli teçhizat imalatı	17,4	6,8	4,2
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	13,5	2,9	1,8
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	5,8	11,3	6,9

Kaynak: 81 İl Durum Raporu, 2014.

Makine-Metal

Makina sektörü sahip olduğu yüksek katma değer oranı, teknoloji üretimini zorunlu kılması, geniş bir yan sanayi ağı oluşturmaya, yatırım maliyetlerini düşürmesi, nitelikli personele yönelik istihdam alanı oluşturmaya, dışa bağımlılığı azaltılmasının yanı sıra pek çok sektöre girdi sağlaması ile tetikleyici güce sahip lokomotif bir sektördür.⁵ Ana metal sanayi ise makine sektörü ile doğrudan bağlantılı olup dünya genelinde toplam ekonomik faaliyetlerin ve ülke ekonomilerindeki büyümenin; demir çelik ürünlerine olan talebi her geçen gün artırmasıyla stratejik bir sektör konumuna gelmiştir.

Tablo 30. Makine-Metal Sektörü⁶ İstihdam ve İşyeri Sayıları

İl	İstihdam	TR İçindeki Oranı	İşyeri Sayısı	TR İçindeki Oranı
Eskişehir	11.099	1,63 %	638	1,2 %
Türkiye	682.801	-	52.960	-

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu, 2015.

⁵ BEBKA, Mevcut Durum Analizi, 2014.

⁶ Makine ve teçhizat hariç fabrikasyon metal ürünleri imalatı, bys. makine ve ekipman imalatı, ana metal sanayi birlikte değerlendirilmiştir.

Eskişehir'de önemli bir yoğunluk gösteren elektrikli teçhizat imalatı sektörü de ana ve yan sanayisi ile güçlü bir tedarik bağlantısına sahiptir. Elektrikli teçhizat imalatı, başta beyaz eşya sektörü olmak üzere makine, havacılık gibi farklı sektörlerle de güçlü bağlantılara sahiptir.

Tablo 31. Elektrikli Teçhizat İmalatı Sektörü İstihdam ve İşyeri Sayıları

İl	İstihdam	TR İçindeki Oranı	İşyeri Sayısı	TR İçindeki Oranı
Eskişehir	7.233	5,17 %	54	0,96 %
Türkiye	139.862	-	5612	-

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu, 2015.

Havacılık

Ülkemizde savunma sanayi alanında en önemli işletmeleri çatısı altında toplayan Savunma ve Havacılık Sanayi İmalatçıları Derneği'nin (SASAD) Havacılık ve Uzak grubunda yer alan 7 ana kurumun 3'ü Eskişehir'de faaliyet göstermektedir.

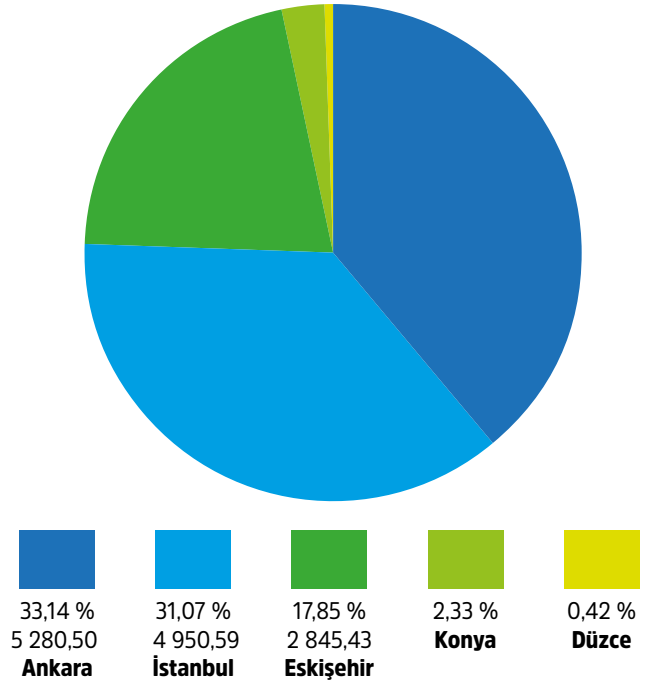
Tablo 32. SASAD Havacılık ve Uzak Grubu Eskişehir Firmaları

Firma	Faaliyet Alanı	Bulunduğu Şehir
Alp Havacılık	Helikopter parçaları	Eskişehir
TEİ	Uçak ve helikopter motorları	Eskişehir
Coşkunöz Havacılık	Uçak, helikopter gövde ve motor parçaları	Eskişehir

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu, 2015.

Eskişehir'in 2016 yılında ülkemizin hava ve uzay taşıtları ihracatından almış olduğu pay %17,8 olmuştur. Eskişehir, bu alanda Türkiye'de 3. sırada yer almıştır.

Grafik 5. Hava ve Uzay Taşıtları İhracatında İlk 5 İlin Payı, 2016 (1000\$)

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi, 2016.

Sektörün TR41 bölgesindeki istihdam ve işyeri sayıları incelendiğinde, Eskişehir'in havacılık sektöründe ülkemizde ön plana çıktığı görülmektedir. İlin havacılık sektöründe istihdam edilenler, ülke genelinde aynı sektörde toplam istihdam edilenlerin 24,5%'ini oluşturmaktadır. Aynı zamanda, ülkemizde bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin üçte birinin Eskişehir ilinde yer aldığı görülmektedir.⁷ Sektör, hem il için hem de bölge için dış ticaret fazlası veren ve yüksek katma değer yaratan bir sektör olarak karışımıza çıkmaktadır.

⁷ Sosyal Güvenlik Kurumu, Eylül, 2014.

Raylı Sistemler

Eskişehir, ülkemizde hem üretim hem de ulaşım ağı açınsından raylı sistemler sektörünün başlıca merkezlerinden birisidir. Kamuya bağlı ortaklıklar yanında özel sektör firmalarının da faaliyet gösterdiği ilde bu alanda faaliyet gösteren en büyük kurum Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayii Anonim Şirketi (TÜ-LOMSAŞ)'tır. Bölgede, raylı sistemler sektörü genel olarak TÜ-LOMSAŞ'a tedarik sağlayan yan sanayi şeklinde yoğunlaşmış olup istihdam önemli ölçüde tedarik zinciri üzerinde görülmektedir. Ülke genelinde bu sektörde istihdam edilenlerin %18,1'i Eskişehir'de yer alırken, bu sektörde faaliyet gösteren işletme sayısında da bu oran %9,4 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 33. Demiryolu Lokomotifleri ve Vagonların İmalatı

Bölge / İl	İstihdam	Türkiye İçindeki Payı	İşyeri Sayısı	Türkiye İçindeki Payı
Eskişehir	3.289	18,12 %	12	9,4 %
TR41	3.981	21,9 %	20	15,6 %
Türkiye	18.151	-	128	-

Kaynak: TOBB Sanayi Veri Tabanı, Ekim-2017

Tablo 34. Demir yolu veya Tramvay Lokomotif ya da Vagonlarının Parçaları; Mekanik Trafik Kontrol Ekipmanları

İl	Kayıtlı Üretici	Personel Sayısı	Kapasite (kg)	Kapasite (adet)
Ankara	16	3593	2.509.467	172.306
İstanbul	22	554	1.294.000	75.369
Konya	8	286	3.769.584	284.241
Sakarya	15	733	15.670.720	16.476
Eskişehir	8	1774	3.650.075	728
İzmir	8	375	3.316.250	73.178
Bursa	5	356	-	18.283.068

Kaynak: TOBB Sanayi Veri Tabanı, Ekim-2017

Tablo 35. Lokomotifler, Dizel Elektrikli

İl	Kayıtlı Üretici	Personel Sayısı
Eskişehir	1	1438

Kaynak: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sanayi Veri Tabanı, Ekim-2017.

Turizm

Eskişehir başta kültür ve termal turizmi olmak üzere, doğa turizmi, mağara turizmi hava sporları turizmi, inanç turizmi ve kongre turizmi alanlarında çok önemli bir potansiyele sahiptir.

Tablo 36. Eskişehir'de Potansiyeli Yüksek Alternatif Turizm Alanları

Alternatif Turizm Alanı	Açıklama
Kültür Turizmi	Eskişehir'de tarih boyunca birçok medeniyet ve uygarlık yer almıştır. Bunlardan başlıcaları; Hititler, Frigler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar'dır. Bu sebeple, kentte başta Frig Vadisi olmak üzere birçok antik kent, anıt, kale, tarihi ev, müze ve mimari eser bulunmaktadır.
Doğa Turizmi	Eskişehir'de birçok milli park ve benzeri sahalar ile yürüyüş yolları, kamp alanları, bisiklet rotaları ve tırmanış alanları bulunmaktadır. Bu değerlerin bilinirlik seviyesi ise bölgesel düzeydedir. ⁸ Ayrıca ilde tabiat turizmine uygun birçok hayvan türü yaşamaktadır. İl, at yetiştiriciliği ve biniciliği konusunda da önemli bir potansiyele sahiptir.
Mağara Turizmi	Eskişehir'de 25'den fazla mağara ve düden bulunmaktadır. Bu değerlerin bilinirlik seviyesinin bölgesel düzeyde kaldığı ifade edilebilir.
Hava Sporları Turizmi	Başta İnönü ilçesinde olmak üzere, Eskişehir, gerek tarihinden gelen havacılık birikimi ve geçmiş, gerek sahip olduğu uygun hava koşulları nedeniyle ülkemizin en önemli sportif havacılık bölgelerine sahip illerinden birisidir. ⁹
İnanç Turizmi	Eskişehir'de başta Seyid Battalgazi Külliyesi olmak üzere, birçok türbe bulunmaktadır.
Kongre Turizmi	Eskişehir önemli kongre salonları ve konaklama tesislerine ev sahipliği yapmaktadır. Gündümlü proje kapsamında yapımına başlanan Eskişehir Kongre ve Fuar Merkezi'nin tamamlanması ile bu alanda ilin potansiyeli daha da artacaktır.
Termal (Sağlık) Turizm	Termal su kaynakları, il yüzeyinin tamamına yayılmış olup ilde çok sayıda termal kaynak bulunmaktadır. Eskişehir, ülkemizin en fazla kaplıcası bulunan illerinden birisidir. İlde Sakarlıcica ve Kızılınler Bölgesi termal turizm merkezi bölgesi ilan edilmiştir.

Eskişehir, ziyaretçi sayısı bakımından ülke genelinde 25. sırada bulunmaktadır. 2016 yılında ilde ortalama kalış süreleri yabancı turistler için 2,5 gün iken yerli turistler için 1,5 gün olarak gerçekleşmiştir. Tesise geliş sayısında ise yerli turistlerin tesise geliş sayısı, yabancı turistlerin tesise geliş sayısından oldukça fazla olmuştur. Eskişehir'de Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerinin doluluk oranı ise %37,2 olmuştur. Konaklama tesislerinde Eskişehir'in hem yerli hem de yabancı turist verileri, ilin sahip olduğu turizm potansiyeline göre oldukça düşük kalmıştır. İlin turizm istatistiklerinin düşük kalmasında ise ilin ve özellikle ilçelerinin sahip olduğu turizm potansiyelinin yeterince tanıtılmamış olması temel sorun olarak ifade edilebilir.

Tablo 37. Eskişehir Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri (2016)

Gösterge	Yabancı	Yerli	Toplam
Tesise Geliş Sayısı	18.393	304.160	322.353
Geceleme	46.871	470.811	517.682
Ortalama Kalış Süresi	2,5	1,5	-
Doluluk Oranı (%)	3,36	33,80	37,16

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017.

Animasyon

Dünyada yaratıcı endüstriler sınıfında yer alan animasyon sektörünün 2016 yılı pazar hacmi 250 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir. Endüstriye hakim olan ülkeler ise ABD, Japonya, Kanada ve Fransa'dır. Ülkemiz ise uzun yıllar özellikle çizgi dizi ve uzun metrajlı animasyon film alanında yabancı yapımlara bağlı kalmış ve gerekli üretim hacmine ulaşamamıştır. Ülkemizin dünya pazarından almış olduğu pay %0,1'in altında kalmıştır. Son 10 yıllık süreç içerisinde ise ülkemizde animasyon,

⁸ Eskişehir İli Doğa Turizmi Master Planı, 2013-2023

⁹ Eskişehir İli Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sayfası, Erişim Tarihi: 11.12.2016

üst ve orta ölçekli strateji belgelerinde yer almaya başlamış, 2006 yılı itibariyle çeşitli üniversitelerde animasyon bölümleri oluşturulmuş ve 2008 yılında TRT Çocuk kanalının kurulmasıyla sektör canlanmaya başlamıştır.

Eskişehir'in gelişme potansiyeli yüksek sektörlerinden birisi de animasyon sektörüdür. Bu potansiyeli sağlayan ana nedenler ise 30 yıllık animasyon geçmişi ve kültürüne sahip Eskişehir Anadolu Üniversitesi Animasyon Bölümü'nün Eskişehir'de yer alması, Düşyeri ve Resimli Filim gibi önemli animasyon stüdyolarının Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde faaliyet göstermesi ve nitelikli işgücünün Eskişehir'deki varlığıdır. Ayrıca Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulan Animasyon Ar-Ge Merkezi de bu potansiyeli, il düzeyinde yansıtan önemli göstergelerden bir tanesidir.

Gerek ulusal düzeyde gerekse il düzeyinde animasyon sektörünün daha da gelişebilmesi için uluslararası işbirliği anlaşmalarının yapılması, ulusal pazar ve projelerin dünyaya tanıtılması önemli bir gerekliliktir.

Madencilik

Madencilik sektörü, Eskişehir'in rekabet gücü ve ihracat potansiyeli yüksek en önemli sektörlerinden birisi olarak değerlendirilmektedir. Yeraltı kaynakları ve rezerv çeşitliliği açısından oldukça zengin olan Eskişehir'de madencilik sektöründe faaliyet gösteren önemli işletme ve aktörler yer almaktadır. Bu kapsamda, 2017 yılında Eskişehir'de Türkiye'nin ilk Madencilik Kümesi kurulmuştur. Eskişehir'de 2001-2017 yılları arasında sabit sermaye yatırımlarının sektörel dağılımları içerisinde madenciliğin payı %9'dur.

Eskişehir endüstriyel hammadde açısından da oldukça önemli yataklara sahip olup, bunlar başta bor ve manyezit olmak üzere, sepiyolit, mermer, kaolen, perlit, mika ve kum-çakıl olarak sayılabilir. Ülkemizin önemli bor yataklarından biri olan

Kırka bor sahasında rezerv geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Lületaş, Türkiye'de Orta Anadolu'da yalnız Eskişehir'de bulunan değerli bir süs taşıdır.

1.2. SORUN ALANLARI

1.2.1. Hâlihazırda Yaşanılan Sorunlar

1.2.1.1. Açıklamalar

Sorun Alanı 1. Nitelikli işgücü eksikliği

Eskişehir'de havacılık, raylı sistemler ve makine-metal sektörlerinde nitelikli işgücü eksikliği bulunmaktadır. Sanayide yapılan bire bir görüşmelerde, ilde okuyan meslek lisesi veya teknik lise öğrencilerinin sanayide çalışma eğiliminde olmadıkları belirtilmiş; öğrencilerin ya üniversiteyi hedefledikleri ya da hizmet sektöründe çalışmayı tercih ettikleri ifade edilmiştir. Bu görüşmelerde; üniversitelerin, meslek ve teknik liselerinin ders programlarının sanayinin ihtiyaçlarına göre oluşturulmadığı, öğrenci ve gençlerin meslek edinme bilinçlerinin zayıf olduğu ve dolayısıyla ilde "mesleksizlik sorunu" olduğu görüşü ileri sürülmüştür. Nitelikli işgücü eksikliğinin bölgeye olan en büyük etkileri ise işletmelerin verimliliğini ve maliyetlerini olumsuz etkilemesi, nitelsiz işgücünün nitelikli hale getirilebilmesinin zaman kaybına yol açması ve işletmeler arası işgücü rekabetine neden olarak söz konusu sektörlerin kapasite ve büyüme potansiyeline zarar vermesidir.

Sorun Alanı 2. Yatırım ve işletme maliyetlerinin yüksekliği

Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü tarafından yayınlanan 2013 yılı Dünya Rekabet Gücü Yıllığı verilerine göre Türkiye, 2012 yılında 46 ülke içinde dolar bazında birim işgücü maliyetinin en hızlı arttığı 12. ülkedir. OECD verilerine göre ise Türkiye, 1996-2012 döneminde dolar cinsinden birim işgücü maliyetinin en fazla arttığı ülkeler arasındadır. Buna göre, 30 OECD ülkesi içinde Türkiye %16,8'lik artışla 9. sırada yer almıştır.

Gerek Türkiye'de gerekse Eskişehir'de havacılık, raylı sistemler, makine-metal, turizm, madencilik ve animasyon sektörlerinde yatırım ve işletme maliyetleri yüksektir. Bu maliyetleri düşüren ülkelerin rekabet gücünü arttırdığı görülmektedir.

Sorun Alanı 3. Altyapı sorunları

Eskişehir'de mevcut altyapı sorunları, özellikle turizm sektöründe yaşanmaktadır. İl merkezi ve ilçelerde doğa turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, hava sporları turizmi, kültür turizmi ve sağlık turizmüne uygun alanların altyapı eksikliklerinin tamamlanması Eskişehir'in turizm ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'nin doluluk oranı yaklaşık %93'tür. Eskişehir OSB'de altyapı ile ilgili herhangi bir aksaklık bulunmamaktadır. Ancak havacılık, raylı sistemler ve makine-metal sanayide gerçekleşecek yeni yatırımlar için Eskişehir OSB'ye ek olarak altyapısı hazır yeni yatırım alanlarına ihtiyaç söz konusudur.

Sorun Alanı 4. Kırtasiyecilik ve bürokratik süreçlerin fazlalığı

Ülkemizde iş ve yatırım ortamına ilişkin sorunlardan birisi de kırtasiyecilik ve bürokratik süreçlerin fazlalığıdır.¹⁰ Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı 2016 yılı Endeksi'ne göre, ülkemiz 190 ülke arasında 69. sırada yer almıştır. İlgili endeksin özellikle inşaat izni alma ve vergi ödeme prosedürü alt başlıklarında ülkemiz ilk yüz ülke içerisinde yer alamamıştır.¹¹ Ülkemiz, sözleşmeye uyulmasını sağlama ve azınlık haklarının korunması prosedürlerinde ise 33. ve 22. sırada yer almıştır. Ülkemizdeki bu sorun, Eskişehir'de havacılık, raylı sistemler, makine-metal, turizm, madencilik ve animasyon sektörlerini de doğrudan olumsuz etkilemektedir.

Sorun Alanı 5. Lojistik ve ulaşım imkânlarının yetersizliği

Eskişehir'de lojistik ve ulaşım imkânlarının yetersizliği havacılık, raylı sistemler, makine-metal, turizm, madencilik ve animasyon

sektörlerini olumsuz etkilemektedir. Havacılık, raylı sistemler ve makine-metal sektörlerinde toplam ürün maliyeti içerisinde lojistik maliyetleri önemli bir paya sahip olup ürünlerin nakli karayolu aracılığıyla yapılmaktadır. Gerek lojistik maliyetlerinin düşürülmesi, gerekse şehir trafiğinin rahatlatılması adına OSB-Gemport demiryolu bağlantısı yatırımının ilde gerçekleşmesi büyük önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra, Eskişehir'de Hasan Polatkan Havalimanı bulunmasına rağmen İstanbul-Eskişehir arası hava ulaşımının olmaması hem ildeki mevcut yatırımcıları olumsuz etkilemekte, hem de yeni yatırımcıların Eskişehir'e çekilmesini engellemektedir. Eskişehir'de havayolu ulaşım imkânlarının geliştirilmesi, ilin turizm merkezi ve animasyon üssü olma hedefine de doğrudan katkı sağlayacaktır.

Sorun Alanı 6. Kurumsal kapasite eksikliği

Eskişehir'de kurumsal kapasite eksikliğinin yaşandığı sektörler havacılık, raylı sistemler ve animasyondur. Animasyon sektöründe ilde faaliyet gösteren stüdyoların son 5-6 yıl içerisinde kurulmaları sebebiyle stüdyoların insan kaynakları, işletme yönetimi, kurumsallaşma ve markalaşma konularında eksiklikleri bulunmaktadır. Havacılık ve raylı sistemler sektörlerinde ise işletmelerin optimizasyon altyapısı ile ilgili eksiklikleri bulunmaktadır.

Sorun Alanı 7. Ticari yeteneklerin yeterince gelişmemesi

Eskişehir'de havacılık, raylı sistemler, makine-metal ve animasyon sektörlerinde ticari yetenekler yeterince gelişmemiştir. Özellikle havacılık ve raylı sistemler sektörlerinde sertifikasyon, kalite belgesi vb. unsurların eksikliği nedeniyle işletmelerin ticari sahası ve yetenekleri kısıtlanmaktadır. İşletmelerin ürünlere ilişkin standardizasyon ile ilgili belgelerin eksikliği, tedarikçi işletmeleri ithalat veya dışardan hizmet alımı yapmaya zorlamaktadır. Bu ve benzeri belgelere sahip olmayan işletmelerin ihracat yapabilme durumu da sınırlanmaktadır. Eskişehir'de ithalata bağımlı ihracatı önleyebilme adına bu belgelerin temini

¹⁰ Kalkınma Bakanlığı, Yatırım Ortamının Geliştirilmesi Programı

¹¹ <http://www.doingbusiness.org/rankings>, Erişim Tarihi: 11.12.2016

ilgili sektörlerin ekonomisini olumlu etkileyecektir. Animasyon sektöründe ise uluslararası pazar bilgisi, tanıtım ve iş ağı eksikliği nedeniyle stüdyolar işbirliği anlaşmaları yapamamakta ve uluslararası alanda ortak üretim gerçekleştirememektedir.

Sorun Alanı 8. İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması

Eskişehir'de uluslararası doğrudan yatırımların yeterli seviyede olmadığı görülmektedir. Ancak Eskişehir'de teknik bilgi, beceri, kümelenme vb. unsurların olduğu da görülmektedir. İlin ihracat ve üretim rakamları ile uluslararası rekabet gücünün artması için il potansiyelinin uluslararası alanda yeterince duyurulması oldukça önemlidir. Eskişehir, alternatif turizm seçeneklerinin fazla olduğu, tarihi, doğası, yer altı zenginlikleri ve Yunus Emre ve Nasreddin Hoca gibi karakterleri ile tarihsel, kültürel ve tabiat çeşitliliği açısından oldukça zengin bir ildir. Buna rağmen, Eskişehir'in turizm ekonomisi oldukça kısıtlıdır. 2016 yılında Eskişehir'de yabancı turistlerin konaklama tesislerine geliş sayısı sadece 18.393'tür. İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması, Eskişehir'in turizm ekonomisini oldukça kötü etkilemektedir. Animasyon sektöründe ise Eskişehir oldukça kıymetli bir potansiyele sahiptir. 30 yıllık birikime ve tecrübeye sahip Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nin, önemli stüdyoların, nitelikli işgücünün ve Animasyon Ar-Ge Merkezi'nin Eskişehir'deki varlığı sektör için dikkat çekici bir potansiyel oluşturmaktadır. Buna rağmen, Eskişehir'de bulunan animasyon stüdyo sayısı sadece 5'tir. İlin adının animasyon sektörü kapsamında uluslararası alanda duyurulması, dünyada 300 milyar dolara yaklaşan pazar hacmine sahip endüstride Eskişehir'in yer almasına katkı sağlayacaktır.

Sorun Alanı 9. Kamu-üniversite-sanayi işbirliğinin yeterince gelişmemesi

Dünya Ekonomi Forumu'nun (WEF) 2014-2015 Küresel Rekabetçilik Raporu'nda Türkiye'nin üniversite-sanayi işbirliği gös-

tergesi sıralamasında 61. ve rekabet edebilirlik göstergesinde ise 45. sırada bulunduğunu görülmektedir. Eskişehir'de de kamu üniversite-sanayi işbirliği yeterince gelişmemiştir. 2012 yılında ülkemizde toplam 157 adet SanTez projesi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanmış ve bu projelerden sadece 2 tanesi Eskişehir'de uygulanmıştır. Havacılık, raylı sistemler, makine-metal, turizm ve animasyon sektörlerinde katma değeri yüksek ürün ve hizmetlerin sunulmasında ve ihracatında kamu üniversite-sanayi işbirliğinin yeterince gelişmesinin etkisi oldukça önemli olacaktır.

Sorun Alanı 10. Ortak çalışma kültürünün zayıflığı

Eskişehir'de havacılık, raylı sistemler, makine-metal, turizm ve animasyon sektörlerinde "Birlikte çalışma, birlikte üretim" eğilimi oldukça zayıftır. Yapılan görüşmelerde aynı sektörde 25 yıl boyunca yan yana faaliyet gösteren işletmelerin dahi birbirleri ile iletişim kurmadıkları/kuramadıkları ifade edilmiştir. Bu görüşmelerde ortak çalışma kültürü zayıflığının, sanayinin mevcut sorunlarının çözülmesinde zaman kaybına yol açtığı, sektörlerin sürdürülebilirliğini olumsuz etkilediği ve çözümlerin geçici etkiler yaratmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Sorun Alanı 11. Ar-Ge ve tasarım kültürünün yetersizliği

Eskişehir'de havacılık, raylı sistemler ve makine-metal sektörlerinde Ar-Ge merkezi sayısı potansiyelin altında kalmıştır. Eskişehir'de bu sektörlerde ihracat gerçekleştiren toplam firma sayısı 70 olmasına rağmen, sadece 5 tanesinde Ar-Ge merkezi bulunmaktadır. Eskişehir'de bulunan işletmeler; patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka göstergeleri açısından ülke genelinde %1,34 ile %0,45 arasında pay almıştır. Bu payın artırılması adına ilde Ar-Ge ve tasarım kültürünün geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Sorun Alanı 12. Küme faaliyetlerinin etkinliğinin yetersizliği

Eskişehir'de havacılık ve raylı sistemler sektörlerinde kümelenme söz konusu olsa da bütçe kısıtı, uzman eksikliği ve hukuki statü (dernek olmaları) sebebiyle kümeler, misyonlarını tam anlamıyla yerine getirememektedir. Eskişehir'de bulunan havacılık ve raylı sistemler kümeleri, gerek küme içi gerekse küme dışında işbirliği konusunda gerekli etkinliği gösterememektedir. Yurtdışı odaklı tanıtımlar ile küme içi faaliyet ve işbirliklerinin artması, dernek statüsünden çıkarılarak organizasyonel ve kurumsal bir yapıya kavuşturulması kümelere katkılar sağlayacaktır.

Sorun Alanı 13. Devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda yaşanan güçlükler

Havacılık, raylı sistemler, makine-metal, turizm, madencilik ve animasyon sektörlerinde devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Yapılan görüşmelerde Eskişehir'in özellikle sosyo-kültürel gelişmişliği nedeniyle 1. bölgede yer almasının, işletmelerin yatırım teşvik sisteminden etkin bir şekilde faydalanılmasını engellediği ifade edilmiştir. Eskişehir'in 1. bölgede yer almasının asgari şartları yukarı çekmesine ve destek unsurlarını kısıtlamasına neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca görüşmelerde destek ve teşviklerde bürokratik prosedürlerin fazlalığı, destek ödeme sürelerinin çok uzun olması ve destekler ile ilgili bilgi eksikliği sorunları da ortaya çıkmıştır.

Sorun Alanı 14. Atık yönetimi yetersizliği

Havacılık, raylı sistemler ve makine-metal sektörlerinde atık yönetimi yetersizliği sorunu yaşanmaktadır. Özellikle "Geri kazanım tesisi çevre lisansı" olmayan firmalar kendi atıklarını değerlendirememekte ve bu durum işletmelerde yığılmaya ve depolama sorununa sebebiyet vermektedir. Eskişehir'de atık bertaraf firmalarının yetersiz olması da atıkların doğru bir şekilde değerlendirilmemesine yol açmaktadır.

1.2.1.2. Tablo

No	Sorun Alanı	Yaşandığı Sektörler
1	Nitelikli işgücü eksikliği	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Madencilik
2	Yatırım ve işletme maliyetlerinin yüksekliği	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Turizm, Madencilik, Animasyon
3	Altyapı sorunları	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Madencilik, Turizm
4	Kırtasiyecilik ve bürokratik süreçlerin fazlalığı	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Turizm, Madencilik, Animasyon
5	Lojistik ve ulaşım imkânlarının yetersizliği	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Madencilik, Turizm, Animasyon
6	Kurumsal kapasite eksikliği	Havacılık, Raylı Sistemler, Animasyon
7	Ticari yeteneklerin yeterince gelişmemesi	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Madencilik, Animasyon
8	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Turizm, Madencilik, Animasyon
9	Kamu üniversite sanayi işbirliğinin yeterince gelişmemesi	Makine-Metal, Havacılık, Raylı Sistemler, Turizm, Animasyon
10	Ortak çalışma kültürünün zayıflığı	Makine-Metal, Havacılık, Raylı Sistemler, Turizm, Animasyon
11	Ar-Ge ve tasarım kültürünün yetersizliği	Makine-Metal, Havacılık, Raylı Sistemler
12	Küme faaliyetlerinin etkinliğinin yetersizliği	Havacılık, Raylı Sistemler, Madencilik
13	Devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda yaşanan güçlükler	Makine-Metal, Havacılık, Raylı Sistemler, Turizm, Madencilik, Animasyon
14	Atık yönetimi yetersizliği	Makine-Metal, Havacılık, Raylı Sistemler

1.2.2. Strateji Döneminde Yaşanması Muhtemel Sorunlar (Riskler)

1.2.2.1. Açıklamalar

Sorun Alanı 1. Beşeri kapasite ve işgücü sorunları

2017 yılında Eskişehir’de havacılık, raylı sistemler ve makine-metal sektörlerinde beşeri kapasite ve işgücü ile ilgili sorunların görülme riski bulunmaktadır. Özellikle Eskişehir ekonomisinin %54’ünü hizmetler sektörünün oluşturduğu ve ilde yer alan mevcut işgücünün sanayi yerine hizmetler sektörüne kaydığı düşünülürse, nitelsiz işgücü sorununun da önümüzdeki yıllarda bu sektörlerde görülme olasılığı artmaktadır.

Sorun Alanı 2. Dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik ve konjonktürel değişiklikler

Strateji döneminde ülkenin ve dünyanın ekonomik ve konjonktürel durumunda oluşabilecek değişiklikler, Eskişehir’de bulunan işletmelerin mali yapılarını ve finansmana erişim olanaklarını etkileyebilir.

1.2.2.2. Tablo

No	Sorun Alanı	Yaşanması Muhtemel Sektörler
1.	Beşeri kapasite ve işgücü sorunları	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Madencilik
2.	Dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik ve konjonktürel değişiklikler	Havacılık, Raylı Sistemler, Makine-Metal, Turizm, Madencilik, Animasyon

1.3. HEDEFLER

1.3.1. Açıklamalar

2014-2023 Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planı çerçevesinde 2023 vizyonu ile oluşturulan Eskişehir İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi hedefleri, belirlenen performans göstergeleri bazında yıllık periyotlarda izlenecek, iyileşmeler mevcut durumda belirtilen kriterler üzerinden yorumlanacaktır.

Hedef 1. Eskişehir’de iş ve yatırım ortamının öncelikli sorunlarına odaklanılarak iyileştirilmesi

Ülkemizde iş ve yatırım ortamına ilişkin sorunlarda bürokratik süreçler, hukuki süreçler ve yatırım yeri ile ilgili hususlar öne çıkmaktadır. Bu nedenle, strateji kapsamında iş ve yatırım ortamına ilişkin öncelikli sorunlara odaklanılarak, Eskişehir’de ilgili mevcut mekanizmaların iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, İş Yapma Kolaylığı Endeksi’nde yer alan göstergeler dikkate alınarak eylem, işlem ve tedbir çalışmaları yürütülecektir. Bu konuda her yıl, ilgili otoritelerle spesifik bir soruna yönelik çözüm odaklı en az bir görüşme, toplantı vb yapılması hedeflenmiştir. Hedef, 2023 yılı sonunda geçmiş yıllarla karşılaştırmalı olarak yapılacak İş Yapma Kolaylığı Endeksi analiz-araştırma çalışmaları ile izlenecektir.

Hedef 2. Eskişehir’de rekabet gücü ve gelişme potansiyeli olan sektörlerin mevcut sorunlarının giderilmesi, ana ve yan sanayilerinin geliştirilmesi/hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve uluslararası rekabet gücünün artırılması

Eskişehir’de rekabet gücü ve gelişme potansiyeli olan sektörler; havacılık, raylı sistemler, makine-metal, turizm, madencilik ve animasyon olarak belirlenmiştir. Strateji kapsamında her yıl bu sektörlerin mevcut sorunlarının giderilmesi veya azaltılması, ana ve yan sanayilerinin güçlendirilmesi, uluslararası rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir. Bu amaçla her yıl bu sektörlerden en az birine yönelik araştırma yapılarak bir ra-

por hazırlanacak ve paydaşların bilgilendirilmesi sağlanacaktır. Sektörlere ait yıllık ciro, istihdam ve dış ticaret göstergeleri izlenecektir.

Hedef 3. Eskişehir’de rekabet gücü ve gelişme potansiyeli olan sektörlerin ulusal ve uluslararası alanda bilinirliğinin ve tanınırlığının artırılması ve ilin potansiyelinin yeterince duyurulması

Eskişehir’in rekabet gücü ve gelişme potansiyeli yüksek olan sektörlerinde sahip olduğu potansiyelin ulusal ve uluslararası alanda yeterince duyurulabilmesi için etkin tanıtım faaliyetlerinin strateji dönemi boyunca yapılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda yılda en az 2 defa ulusal/uluslararası fuarlara katılım sağlanacaktır. Hedef, gerçekleştirilen eylem sayısı ile takip edilecektir.

Gerek yabancı turizm yetkilileri, sosyal medya fenomenleri gerekse de turizm yayınında uzmanlaşmış basın-yayın organlarının katılım sağlayacağı, Eskişehir’in marka bilinirliği, turizm destinasyonu olarak gündeme girmesi ve kalması konusunda katkı sağlayacak şekilde 3 yıl içinde en az 2 fam trip düzenlenmesi planlanmaktadır. Hedef, gerçekleştirilen eylem sayısı ile takip edilecektir.

Hedef 4. Eskişehir’de mevcut/muhtemel uluslararası doğrudan yatırımların desteklenerek sürdürülebilirliği ve istikrarının sağlanması ve ilde uluslararası doğrudan yatırımların artırılması

Strateji kapsamında Eskişehir’de muhtemel uluslararası doğrudan yatırımların yatırım öncesi, mevcut uluslararası doğrudan yatırımların ise yatırım sonrasında desteklenerek sürdürülebilirliği ve istikrarının sağlanması ve ilde uluslararası doğrudan yatırımların artırılması hedeflenmektedir. Yılda en az bir sektör özelinde hedef ülke belirlenerek, ilde o ülkeden yatırımcı varsa onlarla iletişime geçilerek yatırım süreçleri hakkında bilgi alınması ve mevcut yatırımın sürdürülebilirliği konusu ile ilave doğrudan yatırım konusunda görüşme gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Hedef, ilde yer alan uluslararası doğrudan yatırım

ve yatırım teşvik sistemi göstergeleri ile takip edilecektir.

Hedef 5. Kamu üniversite sanayi işbirliğinin geliştirilmesi

Strateji kapsamında Eskişehir’de kamu üniversite sanayi işbirliğinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Hedef, ilde yer alan üniversitelerin veri ve istatistikleri ve sanayi-üniversite-kamu işbirlikli proje/aktivite sayısı göstergeleri ile izlenecektir. Bu amaçla her yıl en az 20 firmaya, üyesi olduğumuz KÜSİ faaliyetleri kapsamında bilgilendirme ziyaretleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Hedef 6. Ar-Ge, yenilikçilik ve tasarım kültürünün yaygınlaştırılması

Strateji kapsamında Eskişehir’de Ar-Ge, yenilikçilik ve tasarım kültürünün yaygınlaştırılması ve ilde Ar-Ge ve yenilikçiliğe dayalı bir ekosistemin oluşturulması hedeflenmektedir. Bu amaçla, sanayi firmalarına yılda en az 10 ziyaret gerçekleştirilerek ar-ge ve tasarım konusunda bilgilendirme yapılması planlanmaktadır. Hedef, ar-ge ve tasarım merkezi sayısı, Ar-Ge ve sınai mülkiyet hakları göstergeleri ile Teknoloji Geliştirme Bölgesi Performans Endeksi ile takip edilecektir.

Hedef 7. Sektörel küme oluşumlarının ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması, küme faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi

Strateji kapsamında Eskişehir’de sektörel küme oluşumlarının ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması, küme faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Hedef, havacılık, raylı sistemler, madencilik ve seramik iş kümelerine ilişkin işbirliği ve faaliyet ve tanıtım odaklı eylem sayısı ile izlenecektir. Konuyla ilgili olarak küme temsilcileri ile yılda en az 1 toplantı gerçekleştirilmesi ve ulusal/uluslararası fuarlara katılım olması durumunda bu kümelerin tanıtımının yapılması planlanmaktadır.

1.3.2. Tablo

No	Hedef	Gösterge
1.	Eskişehir'de iş ve yatırım ortamının öncelikli sorunlarına odaklanılarak iyileştirilmesi Alt hedef: 2023 yılı sonuna kadar yatırım ortamına ait sorunların çözümüne ve yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik olarak ilgili otoritelerle her yıl bir görüşme yapılması	1. İş Yapma Kolaylığı Endeksi 2. İş ve yatırım ortamı mukayeseli analiz raporu çıktıları
2.	Eskişehir'de rekabet gücü ve gelişme potansiyeli olan sektörlerin mevcut sorunlarının giderilmesi, ana ve yan sanayilerinin geliştirilmesi/hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve uluslararası rekabet gücünün artırılması Alt hedef: 2023 yılına kadar her yıl bu sektörlerden en az birine yönelik araştırma yapılarak bir rapor hazırlanacak ve paydaşların bilgilendirilmesi sağlanması.	2018-2023 strateji döneminde; 1. Sektörel ciro tutarı ve il payı 2. Sektörel istihdam sayısı ve il payı 3. Sektörel ihracat ve ithalat tutarı ve il payı 4. Sektörel ulusal ve uluslararası payı
3.	Eskişehir'de rekabet gücü ve gelişme potansiyeli olan sektörlerin ulusal ve uluslararası alanda bilinirliğinin ve tanınırlığının artırılması ve ilin potansiyelinin yeterince duyurulması Alt hedef: 1-2023 yılı sonuna kadar yılda en az 2 defa ulusal/uluslararası fuarlara katılım sağlanması 2-3 yıl içinde en az 2 fam trip düzenlenmesi planlanmaktadır.	2018-2023 strateji döneminde; 1. Organizasyon/etkinlik/ziyaret/katılımcı sayısı 2. Ulusal ve uluslararası fuarlara katılım sayısı 3. Ulusal ve uluslararası basında yayınlanan haber, röportaj, makale, reklam vb. sayısı 4. Hazırlanan ve dağıtılan yazılı tanıtım materyali sayısı 5. Hazırlanan ve yayınlanan görsel tanıtım materyali sayısı 6. www.investineskisehir.gov.tr web sayfasına ziyaret sayısı
4.	Eskişehir'de mevcut/muhtemel uluslararası doğrudan yatırımların desteklenerek sürdürülebilirliği ve istikrarının sağlanması ve ilde uluslararası doğrudan yatırımların artırılması Alt hedef: Yılda en az bir sektör özelinde hedef ülke belirlenerek, ilde o ülkeden yatırımcı varsa onlarla iletişime geçilerek yatırım süreçleri hakkında bilgi alınması ve mevcut yatırımın sürdürülebilirliği konusu ile ilave doğrudan yatırım konusunda toplantı gerçekleştirilmesi	2018-2023 strateji döneminde; 1. Yatırım teşvik belgesi adedi 2. Yatırım teşvik belgesi sabit yatırım tutarı 3. Baskın sermayeye sahip yabancı işletme sayısı 4. Uluslararası doğrudan yatırımların
5.	Kamu üniversite sanayi işbirliğinin geliştirilmesi Alt hedef: Her yıl en az 20 firmaya, üyesi olduğumuz KÜSİ faaliyetleri kapsamında bilgilendirme ziyaretleri gerçekleştirilmesi	1. Üniversite-sanayi-kamu işbirliği ile gerçekleşen proje sayısı
6.	Ar-Ge, yenilikçilik ve tasarım kültürünün yaygınlaştırılması Alt hedef: Sanayi firmalarına yılda en az 10 ziyaret gerçekleştirilerek ar-ge ve tasarım konusunda bilgilendirme yapılması	1. Ar-Ge ve tasarım merkezi sayısı 2. Ar-Ge personel sayısı 3. Patent tescil sayısı 4. Faydalı model tescil sayısı 5. Endüstriyel tasarım tescil sayısı 6. Marka tescil sayısı 7. Teknoloji Geliştirme Bölgesi performans endeksi
7.	Sektörel küme oluşumlarının ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması, küme faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi Alt hedef: Konuyla ilgili olarak küme temsilcileri ile yılda en az 1 toplantı gerçekleştirilmesi ve ulusal/uluslararası alanlarda bu kümelerin tanıtımının yapılması	1. Organizasyon/etkinlik/ziyaret/katılımcı sayısı (Tanıtım odaklı) 2. Ulusal ve uluslararası fuarlara katılım sayısı 3. Ulusal ve uluslararası basında yayınlanan haber, röportaj, makale, reklam vb. sayısı 4. Hazırlanan ve dağıtılan yazılı tanıtım materyali sayısı 5. Hazırlanan ve yayınlanan görsel tanıtım materyali sayısı 6. İşbirliği sayısı 7. Kümelenme faaliyet sayısı

2. 2018 YILI EYLEM PLANI

2.1. Açıklamalar

Eylem 1. Nitelikli İstihdam ve Kariyer İçin Üniversite Sanayi Buluşması Paneli Sonuç Raporunun hazırlanması ve basımı

2017 yılında gerçekleştirilen; mühendislik bölümü öğrencileri, akademisyenler ve özel sektörün bulunduğu panel kapsamında ortaya çıkan bilgi, veri ve görüşleri içeren sonuç raporunun hazırlanarak ilgili bakanlıklar ve paydaşlara iletilmesi planlanmaktadır.

Eylem 2. Yatırımcılara yönelik olarak hazırlanan www.investineskisehir.gov.tr internet sitesinin güncellenmesi çalışmalarının devam etmesi

Yatırımcıların en fazla başvurduğu bilgi edinme platformu olan internet sitesinin, özellikle yabancı yatırımcının ihtiyaç duyduğu tüm bilgilere güncel ve doğru şekilde ulaşabilmesini sağlamak amacıyla 2017 yılında temel hususlarda veri girişleri sağlanmış olup güncellemelerin devam etmesi planlanmaktadır.

Eylem 3. Eskişehir Turizm Tanıtım Filminin Çekilmesi

Eskişehir'in turizm potansiyelini en iyi şekilde anlatacak bir tanıtım filminin, ilçeleri de kapsayacak şekilde tematik formda çekilmesi, sonrasında ise filmin tanıtım amacıyla ilgili platformlarda paylaşılması planlanmaktadır.

Eylem 4. Fam trip düzenlenmesi

Yabancı turizm yetkilileri, sosyal medya fenomenleri, turizm yayınında uzmanlaşmış basın-yayın organları v.b katılım sağlayacağı, Eskişehir'in marka bilinirliği, turizm destinasyonu olarak gündeme girmesi ve kalması konusunda katkı sağlayacak 1 adet fam trip düzenlenmesi planlanmaktadır.

Eylem 5. Eskişehir turizminin tanıtımı için güncellenen il rehberinin basımı

Eskişehir turizmine ilişkin güncellenen il rehberinin fuar, ziyaret ve benzeri ortamlarda tanıtım amacıyla kullanılması hedeflenmiştir.

Eylem 6. Animasyon Sektörü Danışma Kurulu oluşturulması

Eskişehir'in animasyon konusundaki yetenekleri, potansiyeli ve geleceği konusunda yol haritası çıkarabilmek için kamu ve özel sektör temsilcilerinin yer aldığı bir danışma kurulu kurulması planlanmaktadır. Sorunlar ve çözüm önerilerinin paylaşılacağı bir kurul olması ve animasyon alanında somut adımlar atılması için yılda en az 2 toplantı yapılması planlanmaktadır.

Eylem 7. Yurt İçi Turizm Fuarlarına Katılım Sağlanması

Eskişehir'in turizm potansiyelinin ve zenginliklerinin tanıtımı amacıyla 25-28 Ocak 2018 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenecek olan EMITT Turizm Fuarına ve ilin dinamikleri de göz önünde bulundurularak ilgili diğer turizm fuarlarına Eskişehir Valiliği, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, seyahat acentaları ve oteller ile işbirliği halinde stant açılarak katılım sağlanması planlanmaktadır.

Eylem 8. İş ve Yatırım Ortamı Sorunlarına İlişkin Toplantı ve Ziyaret Programlarının Düzenlenmesi

Yerli ve yabancı yatırımcılar için önemli olan yasal süreçlerin, değişiklik ve gelişmelerin takibi amacı ile görüşmeler yapılması hedeflenmiştir. Bu sayede yatırımcıların karşılaştıkları zorlukların ortadan kaldırılması planlanmaktadır.

Eylem 9. Animasyon sektör raporunun güncel veriler ışığında İngilizce olarak hazırlanması

Eskişehir'in animasyon potansiyelinin ve Eskişehir'in ulusal animasyon üssü olması adına BEBKA'nın yürüttüğü faaliyetlerin yurtdışında tanıtımı amacıyla kullanılması planlanmaktadır.

Eylem 10. 2019 yılı Uluslararası Animasyon Festivali için fizibilite çalışması yapılması

2019 yılında uluslararası boyutta gerçekleştirilmesi planlanan Anadolu Animasyon ve Dijital İşler Festivali'nin, uluslararası festivaller kapsamında zengin ve amacına uygun şekilde olmasına yönelik gerekliliklerin değerlendirileceği bir fizibilite çalışması yapılması planlanmaktadır.

Eylem 11. Talaşlı imalat, kalite kontrol, kaynakçılık mesleklerinde 100 kişiye eğitim verilmesi

Eskişehir Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi tarafından; havacılık, raylı sistemler ve makine imalat sektörlerinde nitelikli işgücü eksikliğini tamamlamak üzere; talaşlı imalat, kalite kontrol, kaynakçılık mesleklerinde 4 grup halinde toplam 100 işsiz genç ve yetişkini sektöre hazırlamak için kurslar açılması ve mezun kursiyerlerin eleman ihtiyacı olan işletmelerde istihdam edilmesi planlanmaktadır.

Eylem 12. İşyeri beceri eğitimi ve staj uygulamalarının; mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin mesleki becerilerinin geliştirilmesini sağlayacak bir program dâhilinde yapılmasını sağlamak

Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü; işyeri beceri eğitimi ve staj uygulamalarının; mesleki ve teknik eğitim gören öğrencilerin mesleki becerilerinin geliştirilmesini sağlayacak bir program dâhilinde yapılmasını ve bu sürecin etkin bir şekilde izlenip, değerlendirilmesini temin edecek bir yapı oluşturmayı planlamaktadır.

Eylem 13. Genel ve mesleki ortaöğretim öğrencilerinin nitelik ve becerilerini geliştirici faaliyetler

Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü; genel ve mesleki ortaöğretim öğrencilerinin eğitim ve öğretimlerine devam ederken tercih ettikleri meslek alanına ilişkin becerileri kazanmalarını sağlayacak etkinlikler yapmayı planlamaktadır.

Eylem 14. Endüstriyel ar-ge faaliyeti gerçekleştirilmesi

Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü; mesleki ve teknik eğitim okulları ve kurumlar, KOBİ'ler ve büyük ölçekli firmalar ile işbirliği kapsamında endüstriyel Ar-Ge konusunda bir faaliyet gerçekleştirmeyi planlamaktadır.

Eylem 15. ETTOM Fair Play Proje Pazarı

ETTOM tarafından yapılması planlanan Fair Play Proje Pazarı ile her yıl lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin sanayi firmalarının ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırladıkları bitirme projelerinin, sanayiciler ve yatırımcılar ile bir araya getirilmesi amaçlanmaktadır. Proje pazarına başvurular, sanayiciler ve öğretim üyeleri tarafından puanlanmakta ve dereceye giren proje sahiplerine ödüller verilmektedir.

Eylem 16. Larva Ön Kuluçka Merkezi Proje Pazarı

ETTOM tarafından gerçekleştirilmesi planlanan Larva Ön Kuluçka Merkezi Proje Pazarı, bölgenin girişimcilik ve şirketleşme ekosistemini desteklemek amacı ile kurulmuş olan ön kuluçka merkezi Larva'da her dönem KOSGEB onaylı 72 saatlik girişimcilik eğitiminin verilmesi ve Larva'da bulunan teknoloji tabanlı ürün sahiplerine ait projelerin sanayiciler ve yatırımcılar ile buluşturulması planlanmaktadır. Proje Pazarı ile fikirlerin hayata geçirilmeleri için finansman desteği sağlanması amaçlanmaktadır.

Eylem 17. ETTOM Nörobilim ve Biyometrik Ölçüm Laboratuvarı ETTOM Şirketleşme Modülü faaliyetlerinden biri olan OTEK Strateji birimi firmaların iş geliştirme faaliyetlerinin her basa-

mağına yönelik danışmanlıklar vermek üzere tasarlanmıştır. Bu doğrultuda tüketici davranışları, ürün geliştirme, fiyatlandırma ve tutundurma stratejilerinin belirlenmesi gibi kurulan işletmenin hayatta kalmasını sağlayacak en önemli noktaların nöropazarlama ve davranışsal iktisat yöntemleri ile araştırılmasına ve yönetilmesine karar verilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'nin alanında en gelişmiş laboratuvarını oluşturmak ve sanayi firmalarına hizmet verebilmek amacı ile ETTOM bünyesinde Nörobilim ve Biyometrik Ölçüm Laboratuvarı'nın kurulması planlanmaktadır.

Eylem 18. Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimleri Düzenlenmesi

ETTOM'un, bölge şirketlerinin sürdürülebilirliğini desteklemek ve kurumsal yönetim kapasitelerini artırmak üzere kurduğu hızlandırıcı merkezi Pupa'da her dönem düzenli olarak talep eden firmalara yönelik proje döngüsü eğitimi verilmektedir. 12 saat süren bu eğitim sonucunda firmaların ulusal ve uluslararası fon kaynaklarına ulaşmaları ve fon sağlayarak kapasitelerini artırmaları amaçlanmaktadır.

Eylem 19. Havacılık, raylı sistemler ve yazılım sektörlerine yönelik teknoloji odaklı hızlandırıcı program yapılması

ARİNKOM organizasyonunda yapılması planlanan ve TECHUP hızlandırıcı programının 2018 yılındaki uygulaması olan teknoloji odaklı hızlandırıcı program ile IOT, Endüstri 4.0 ve yazılım alanlarında faaliyet gösteren startupların yatırım almak üzere hazırlanması ve yatırımcı karşısına çıkarılması hedeflenmektedir.

Eylem 20. Havacılık, raylı sistemler, makine, metal, animasyon sektörlerine yönelik ileri prototipleme istasyonu yapılması

ARİNKOM tarafından tamamlanması planlanan ileri protipleme atölyesi ile girişimcilerin ve iş fikri sahiplerinin ürünlerini ve prototiplerini geliştirmek üzere kullanabilecekleri bir alt yapı sağlanması planlanmaktadır. Bu program ile girişimlerin sevi-

yelerini TRL5-6 'dan TRL8-9'a çekmek hedeflenmektedir.

Eylem 21. Animasyon sektörüne yönelik Start-up Merkezi'nin kurulması

Eskişehir Tepebaşı Belediyesi tarafından; animasyon sektöründe girişimci olma düşüncesinde olan gençlerin birlikte çalışabilecekleri, mentörlük desteği sağlayabilecekleri, yatırımcılarla buluşabilecekleri ve bürokrasi, evrak işleri, şirket kurma, patent, yasal güvenceler vb. konularda bilgi sahibi olabilecekleri bir ortamın oluşturulması hedeflenmektedir.

Eylem 22. Müzeler Bölgesi Kompleksi Yapım Projesi

Eskişehir Odunpazarı Belediyesi tarafından; ildeki tarihi varlıkları, koruma ve yenileme projeleri yapma stratejisinden yola çıkarak anıtsal ev ve müzelerin oluşturulmasıyla bölge turizmine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Eylem 23. Havacılık, raylı sistemler, makine, metal sektörüne yönelik Eskişehir Tasarım ve İnovasyon Merkez Projesi'nin gerçekleştirilmesi

Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı A.Ş. (ATAP); Avrupa Birliği, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı'nın hibe programı olan Rekabetçi Sektörler Programına EOSB, ESO, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Havacılık Kümesi ve Raylı Sistemler Kümelenmesini proje ortağı olarak alarak "Eskişehir Tasarım ve İnovasyon Merkezi" projesi ile başvuru yapmıştır. Projenin, Eskişehir'de rekabet gücüne ve gelişme potansiyeline sahip sektörler olan raylı sistemler, havacılık, makine imalat, otomotiv, beyaz eşya sektörlerinin mevcut tasarımıyla ilgili sorunlarını ortadan kaldırmayı, ana ve yan sanayilerin güçlendirilmesini, uluslararası rekabet gücünün artırılmasını ve ulusal-uluslararası işbirliklerinin kurulmasına katkıda bulunmayı hedeflediği belirtilmiştir.

Eylem 24. ETGB Anadolu Üniversitesi 2 Eylül Kampüsü ek alanının oluşturulması

Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı A.Ş. (ATAP) tarafından; Anadolu Üniversitesi 2 Eylül Kampüsü'ne yeni bir ETGB ek binası yapılması konusunda çalışmalara başlanmıştır. Mühendislik fakültelerinin bu kampüste yer alması ve mühendisliklere yönelik laboratuvar ve test merkezlerinin olması sebebiyle bu kampüste kurulacak binanın mühendis kökenli girişimcilere önemli avantajlar sağlaması amaçlanmaktadır. Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü Ek Alanı'nın ise ağırlıklı olarak animasyon ve yazılım alanlarında faaliyet gösteren firmaların bulunacağı tematik bir teknopark haline dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Eylem 25. ETGB OSB yerleşkesine teknolojik ürün üretimi yapabilecek fiziki alanların oluşturulması

Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı A.Ş. (ATAP); içinde yer aldığı ekosistemin yenilik üretme kapasitesinin artırılmasını ve teknoloji üretiminin hızlandırılmasını öncelikli hedefleri arasında görmektedir. Bu sebeple ATAP'ın öncelik verdiği konulardan biri de ETGB OSB yerleşkesinde alanların teknoloji üretimi için değerlendirilmesini sağlamak olup, önümüzdeki dönemde ATAP, ETGB OSB yerleşkesinde Teknolojik Ürün Tanımlama Belgesi alan girişimcilere yönelik teknolojik ürün üretimi yapabilecek fiziki alanların oluşturulması için çalışmalar yapılması planlanmaktadır.

Eylem 26. Havacılık, raylı sistemler, makine, metal sektörüne yönelik ilin potansiyelinin duyurulması adına en az 4 uluslararası etkinliğe katılım sağlanması

Eskişehir Sanayi Odası (ESO) tarafından; özellikle havacılık, raylı sistemler, makine imalat ve metal işleme alanlarında uluslararası fuar ve B2B etkinliğine katılım sağlanması hedeflenmektedir.

Eylem 27. Üniversite - Sanayi işbirliği adına proje fuarları düzenlenmesi

Eskişehir Sanayi Odası (ESO) tarafından; üniversitelerle birlikte yılda 2 adet proje fuarının Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'nde organize edilmesi ve mühendislik son sınıfı öğrencilerinin tez projelerinin sanayiinin ilgisine sunulması hedeflenmektedir.

Eylem 28. Atık yönetimi konusunda Share Box projesine devam edilmesi

Eskişehir Sanayi Odası (ESO) tarafından; odanın ortak olduğu AB - H2020 Programı altında uygulanan ShareBox projesi çerçevesinde hazırlanan endüstriyel simbiyoz yazılımının ESO-OSB'de pilot olarak uygulanması hedeflenmektedir.

Eylem 29. Havacılık ve Raylı Sistemler kümeleri ile birlikte ihracata yönelik ortak projeler gerçekleştirilmesi

Eskişehir Sanayi Odası (ESO) öncülüğünde seramik, havacılık, raylı sistemler ve madencilik sektörlerinde kurulan kümelerle birlikte hem ihracat potansiyellerinin artırılması hem de küme üyelerinin ortak sorunlarına yönelik özel faaliyetler gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Eylem 30. Meslekte yeterlilik eğitimi düzenlenmesi

Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği tarafından; mesleki yeterlilik eğitimi konusunda lisans sahibi bir kuruluş aracılığıyla madencilik sektörü özelinde meslekte yeterlilik eğitimi düzenlenmesi planlanmaktadır.

Eylem 31. Madencilikle ilgili kamu kuruluşlarının temsilcileri ile bilgilendirme toplantısı yapılması

Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği tarafından; madencilik sektörünü ilgilendiren kamu kuruluşlarının temsilcile-

rinin bir araya getirilmesi ve ortak bir platformda madencilik sektörü ile ilgili mevcut sorunlar, çözüm önerileri, kurumların hizmetleri ile ilgili konularında bilgilendirme toplantısının yapılması planlanmaktadır.

Eylem 32. Madencilikte Çevre Semineri'nin düzenlenmesi

Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği tarafından; madencilik sektöründe faaliyet gösteren özellikle küçük ölçekli işletmelerin çevre konusunda daha bilinçli ve duyarlı olmalarını teşvik etmek amacıyla Madencilikte Çevre Semineri'nin yapılması planlanmaktadır.

Eylem 33. Eskişehir madenciliği ile ilgili ulusal kongre düzenlenmesi

Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği tarafından Eskişehir'de madencilik sektörü ulusal kongresinin düzenlenmesi planlanmaktadır. Ulusal çapta düzenlenecek olan kongrede madencilik sektörünün mevcut durumu, dünyada yaşanan son gelişmeler, sorunlar vb. konular gündeme getirilecektir.

Eylem 34. Teşvikler ve kümelere verilebilecek proje bazlı desteklerle ilgili eğitim ve seminer düzenlenmesi

Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği tarafından madencilik sektörüne yönelik mevcut teşvik ve destekler ile kümelere yönelik proje bazlı destekler konusunda eğitim ve seminer toplantılarının düzenlenmesi planlanmaktadır.

Eylem 35. Havacılık, raylı sistemler, makine metal ve turizm sektörüne yönelik kurs ve programların düzenlenmesi

Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından yıllık eğitim planları çerçevesinde meslek edindirme kurs ve programlarının açılması, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanların işletmelere kazandırılması planlanmaktadır.

Eylem 36. Havacılık, raylı sistemler, makine metal, madencilik, animasyon ve turizm sektörüne yönelik girişimcilik kurslarının düzenlenmesi

Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından KOSGEB işbirliği ile havacılık, raylı sistemler, makine metal, madencilik, animasyon ve turizm sektörlerine yönelik girişimcilik eğitim kurslarının düzenlenmesi ve bu doğrultuda, kendi işini kurmak isteyen girişimcilerin bilinçlendirilmesi ve desteklerden faydalanması planlanmaktadır.

2.2. Tablo

2.2.1. Geçmiş Yıl (2017) Eylem Planı Gerçekleşmeleri Tablosu

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)	Tamamlanma Durumu	Tamamlanmadı ise Gerekçe
1	Teknik Lise/Meslek Lisesi Öğrencileri ve Özel Sektör Buluşması Paneli	Nitelikli işgücü eksikliği	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Mayıs, 2017 Ekim, 2017	Tamamlanmadı	Diğer kurum ve kuruluşların konu ile ilgili yıl içerisinde benzer çalışmalar gerçekleştirmesi.
2	Üniversitelerin Teknik Eğitim Veren Bölüm Öğrencileri ve Özel Sektör Buluşması Paneli	Nitelikli işgücü eksikliği	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Nisan, 2017	Tamamlandı	
3	Yatırımcılara Yönelik Hazırlanan www.investineskisehir.gov.tr İnternet Sitesinin Güncellenmesi	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Temmuz, 2017	Tamamlandı	
4	Eskişehir Turizm Tanıtım Filminin Çekilmesi	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık, 2017	Tamamlanmadı	Filmin içeriği ile ilgili turizm temsilcileri ile görüşmeler yapıldı. 2018 yılında gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
5	Eskişehir Turizmi Tanıtım Materyallerin Hazırlanması (İl Rehberi/ Broşürler-5 dilde)	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık, 2017	Tamamlandı (3 dilde İl rehberi hazırlandı)	
6	Eskişehir Yatırım Ortamı Kitapçığının Hazırlanması (5 Dilde)	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Haziran, 2017	Tamamlandı (2 dilde)	
7	Ulusal ve Uluslararası Yazılı ve Görsel Medyada (gazete, dergi, TV kanalı vb.) Özel Tanıtım Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesi	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Eylül, 2017 Aralık, 2017	Tamamlandı	

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)	Tamamlanma Durumu	Tamamlanmadı ise Gerekçe
8	Doğrudan Yabancı Yatırımlar İçin Hedef Ülke Planının Oluşturulması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Şubat, 2017	Tamamlanmadı	Araştırma ve analiz çalışmaları devam etmektedir
9	Eskişehir-İstanbul Havayolu Seferlerinin Tekrar Konulması İçin Milletvekilleri, Bakanlıklar ve Kamu Yöneticileri Nezdinde Ziyaret Programlarının Düzenlenmesi	Lojistik ve ulaşım imkânlarının yetersizliği	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Şubat, 2017	Tamamlandı	
10	Yurt dışı Turizm Fuarlarına Katılım Sağlanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Mart, 2017	Tamamlandı	
11	Annecy Uluslararası Animasyon Film Festivali'ne ve MIPJUNIOR'a Katılım Sağlanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Haziran, 2017 Ekim, 2017	Tamamlandı (MIPJUNIOR yerine Annecy festivaline 2 uzmanla katılım sağlandı)	
12	Yurt içi Turizm Fuarlarına Katılım Sağlanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Ocak, 2017 Aralık, 2017	Tamamlandı	
13	Kızılınler Termal Tesis Projesi Kapsamında Bölgeye Yatırım Çekme Çalışmaları	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık, 2017	Tamamlandı	
14	Eskişehir'in Rekabet Gücü Yüksek Sektörleri ile İlgili Fuarlara Katılım Sağlanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Mart, 2017 Haziran, 2017	Tamamlandı	
15	İş ve Yatırım Ortamı Sorunlarına İlişkin Toplantı ve Ziyaret Programlarının Düzenlenmesi	Kırtasiyecilik ve bürokratik süreçlerin fazlalığı	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Eylül, 2017	Tamamlandı	

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)	Tamamlanma Durumu	Tamamlanmadı ise Gerekçe
16	Animasyon sektörüne yönelik olarak 2017 yılında III. Anadolu Animasyon Yarışması ve III. Anadolu Animasyon ve Dijital İşler festivali düzenlenmesi planlanmaktadır.	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Ekim, 2017	Tamamlandı	
17	Frig Vadisi Sıcak Hava Balon Uçuşu Hizmet Alımı	İlin Turizm potansiyelinin yeterince tanıtılmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Mayıs 2017	Tamamlandı	
18	Raylı Sistemler Sektöründe Kalifiye Eleman İhtiyacının Karşılanması (Meslek Lisesi) Projesi	Nitelikli İşgücü Eksikliği	Eskişehir Raylı Sistemler Kümelenmesi	Eylül, 2017	Tamamlandı	
19	Raylı Sistemler Sektöründe Ar-Ge Mühendisi Yetiştirme Projesi	Nitelikli İşgücü Eksikliği	Eskişehir Raylı Sistemler Kümelenmesi	Eylül, 2017	Tamamlanmadı	2017 yılında ilki tamamlanan proje, kurumlar arası işbirliği sağlanamaması nedeniyle devam edememiştir.
20	Eurasia Rail Fuarına Katılım Sağlanması	Küme faaliyetlerinin etkinliğinin yetersizliği	Eskişehir Raylı Sistemler Kümelenmesi	Mart, 2017	Tamamlanmadı	Kümelenme Derneği fuarda stant açmaması derneğin kaynak yetersizliği nedeniyle sağlanamamış olup kümelenme üyesi firmalar fuara aktif olarak katılmışlardır.
21	Raylı Sistemler Sempozyumu Düzenlenmesi	Küme faaliyetlerinin etkinliğinin yetersizliği	Eskişehir Raylı Sistemler Kümelenmesi	Ekim, 2017	Tamamlanmadı	Kaynak ve organizasyon yetersizliği nedeniyle sempozyum düzenlenememiştir.
22	Raylı Sistemler Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmalar İçin Sertifikasyon İhtiyacı ve Yetenek Envanteri Analizi	Ticari yeteneklerin yeterince gelişmemesi	Eskişehir Raylı Sistemler Kümelenmesi	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)	Tamamlanma Durumu	Tamamlanmadı ise Gerekçe
23	Frig Vadisi Bölgesi'nde Yol Yapım Çalışması	Altyapı eksikliği	Frigya Kültürel Mirasını Koruma ve Kalkınma Birliği	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	
24	Frig Vadisi Yürüyüş Yolu Güzergâhında Sosyal Tesis Yapım Çalışması	Altyapı eksikliği	Frigya Kültürel Mirasını Koruma ve Kalkınma Birliği	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı (Çukurca Köyündeki okulun bakımı konaklama tesisi olarak tamamlanmıştır)	
25	Frig Vadisi Yürüyüş Yolu Üzerinde İşaretleme Çalışması	Altyapı eksikliği	Frigya Kültürel Mirasını Koruma ve Kalkınma Birliği	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	
26	Doğa Sporları Dernekleri, Tur Firmaları ve İlgili Kurum Kuruluş, Kişi ve Grupların Frig Vadisi'ne Davet Edilmesi ve Bölgeye İlişkim Tanıtım Programlarının Uygulanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	Frigya Kültürel Mirasını Koruma ve Kalkınma Birliği	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	
27	Yerli Halk ve Yerel Yönetimlerin Frig Vadisi Turizmi Hakkında Bilinçlendirilmesine Yönelik Eğitim Programlarının Düzenlenmesi	Ortak çalışma kültürünün zayıflığı	Frigya Kültürel Mirasını Koruma ve Kalkınma Birliği	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlanmadı	Eğitimlerin Müze Müdürlüğü sorumluluğunda tanımlanması nedeniyle eğitimler verilmemiştir.
28	Meslek Edindirme Kurs Programı'nın Düzenlenmesi	Nitelikli işgücü Eksikliği	Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlanmadı	Yıl sonuna kadar devam edecektir.
29	KOSGEB İşbirliği ile Girişimcilik Eğitim Programlarının Düzenlenmesi	Devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda yaşanan güçlükler	Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	
30	Girişimcilik Seminerlerinin Düzenlenmesi	Devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda yaşanan güçlükler	Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)	Tamamlanma Durumu	Tamamlanmadı ise Gerekçe
31	Eskişehir Teknopark Firmalarında Ar-Ge Ve Tasarım Kültürü Hakkında Bilinç ve Farkındalığın Artırılmasına Yönelik Toplantı Programlarının Düzenlenmesi	Ar-Ge ve tasarım kültürünün yetersizliği	Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	
32	Eskişehir Ticaret Odası Üyelerine Yönelik Devlet Destek ve Teşvikleri ile İlgili Bilgilendirme Toplantı Programlarının Düzenlenmesi	Devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda yaşanan güçlükler	Eskişehir Ticaret Odası	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlanmadı	Söz konusu eylemin kurumun yıllık eylem planında yer almaması nedeniyle gerçekleşmemiştir.
33	Eskişehir Ticaret Odası Üye Hizmetlerinin Elektronik Ortamda Verilmesine Yönelik Altyapı Hazırlık Çalışmalarının Tamamlanması	Kırtasiyecilik ve Bürokratik Süreçlerin Fazlalığı	Eskişehir Ticaret Odası	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlanmadı	Altyapı çalışmalarının tamamlanamaması nedeniyle 2018 yılında bitirilmesi planlanmaktadır.
34	Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Danışmanlık Hizmetinin Verilmesi	Ar-Ge ve Tasarım Kültürünün Yetersizliği	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi (ETTOM)	Aralık 2017 sonuna kadar	Tamamlandı	
35	Osmangazi Üniversitesi Mezunları ile İlgili Beşeri ve Sosyal Sermaye Durum Analizi	Beşeri Kapasite ve İşgücü Sorunları	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi (ETTOM)	Ocak, 2017	Tamamlandı.	
36	Lojistik Firmalarında İstihdam Edilecek Personel Yetiştirme Projesi	Lojistik ve Ulaşım İmkânlarının Yetersizliği	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi (ETTOM)	Ocak, 2017	Tamamlanmadı	İŞKUR işbaşı programının mevcut mevzuatı ile işbirliği yapılacak firmanın stratejisi örtüşmediğinden proje iptal edilmiştir.

2.2.1.1. Açıklamalar

2017 yılı Eskişehir Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi içinde 17'si BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi'ne ait olmak üzere toplam 36 eylem yer almıştır. Eskişehir Yatırım Destek Ofisi tarafından gerçekleştirilmesi planlanan 17 eylemden 12'si gerçekleştirilmiş olup, 4 eylem diğer faaliyetlerin yoğunluğu nedeniyle gerçekleştirilememiş, turizm tanıtım filminin çekilmesi eylemi için hizmet alımının ise 2018 yılında gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

2017 yılında strateji belgesinde yer alan sorun alanlarının çözümüne yönelik ilgili tüm kurum ve kuruluşlar ile görüşme, panel ve toplantılar yapılmış, raporlar, kitapçık ve broşürler hazırlanmış ve paydaşlara iletilmiştir.

Diğer kurum ve kuruluşlara ait olan 19 eylemden 10'unun gerçekleştirildiği bilgisi ve 9 eylemin tamamlanmama gerekçeleri tablo 2.2.1'de açıklandığı şekilde tarafımıza iletilmiştir.

2.2.2. Plan Yılı (2018) Eylemleri Tablosu

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)
1	Nitelikli İstihdam ve Kariyer İçin Üniversite Sanayi Buluşması Paneli Sonuç Raporunun hazırlanması	Nitelikli işgücü eksikliği	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Mayıs 2018
2	Yatırımcılara yönelik olarak hazırlanan www.investeskisehir.gov.tr internet sitesinin güncellenmesi çalışmalarının devam etmesi	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık 2018
3	Eskişehir Turizm Tanıtım Filmi çekilmesi için hizmet alımı	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık 2018
4	Fam trip düzenlenmesi	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık 2018
5	Eskişehir turizminin tanıtımı için güncellenen il rehberinin basımı	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Haziran 2018
6	Animasyon Sektörü Danışma Kurulu oluşturulması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Ocak, Haziran 2018
7	Yurt İçi Turizm Fuarlarına Katılım Sağlanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Ocak ve Aralık 2018
8	İş ve Yatırım Ortamı Sorunlarına İlişkin Toplantı ve Ziyaret Programlarının Düzenlenmesi	Yerelde yaşanan bilgi asimetrisinin azaltılması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık 2018

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)
9	Animasyon sektör raporunun güncel veriler ışığında İngilizce olarak hazırlanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Haziran 2018
10	2019 yılı Uluslararası Animasyon Festivali için fizibilite çalışması yapılması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	BEBKA Eskişehir Yatırım Destek Ofisi	Aralık 2018
11	Talaşlı imalat, kalite kontrol, kaynakçılık mesleklerinde 100 kişiye eğitim verilmesi	Nitelikli İşgücü Eksikliği	Eskişehir Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi	Aralık 2018
12	İşyeri beceri eğitimi ve staj uygulamalarının, mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin mesleki becerilerinin geliştirmesini sağlayacak bir program dâhilinde yapılması amaçlı bir plan hazırlanması	Nitelikli İşgücü Eksikliği	Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Aralık 2018
13	Genel ve mesleki ortaöğretim öğrencilerinin eğitim ve öğretimlerine devam ederken tercih ettikleri meslek alanına ilişkin becerileri kazanmalarını sağlayacak 500 öğrenciye 10 etkinlik yapmak	Nitelikli İşgücü Eksikliği	Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Aralık 2018
14	Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile KOBİ'ler ve büyük ölçekli firmalar ile endüstriyel Ar-Ge kapsamında 100 Öğretmen- 200 öğrenci ile bir faaliyet gerçekleştirmek	Nitelikli İşgücü Eksikliği	Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Aralık 2018
15	ETTOM Fair Play Proje Pazarı	Ar-Ge ve tasarım kültürünün yetersizliği	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi	Mayıs 2018
16	Larva Ön Kuluçka Merkezi Proje Pazarı	Ar-Ge ve tasarım kültürünün yetersizliği	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi	Mayıs 2018

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)
17	ETTOM Nöro bilim ve Biyometrik Ölçüm Laboratuvarı	Kamu Üniversite sanayi İşbirliğinin yeterince gelişmemesi	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi	Ocak 2018
18	Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimleri	Devlet destek ve teşviklere erişim konusunda yaşanan güçlükler	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi	Mart 2018
19	Havacılık, raylı sistemler ve yazılım sektörlerine yönelik teknoloji odaklı hızlandırıcı program yapılması	Finansmana erişim konusunda yaşanan güçlükler	Anadolu Üniversitesi Arinkom TTO	Ağustos 2018
20	Havacılık, raylı sistemler, makine, metal, animasyon sektörlerine yönelik ileri prototipleme istasyonu yapılması	Altyapı sorunları	Anadolu Üniversitesi Arinkom TTO	Eylül 2018
21	Animasyon sektörüne yönelik Start-up Merkezi'nin kurulması	Yatırım ve işlem maliyetlerinin yüksekliği	Eskişehir Tepebaşı Belediyesi	Başlangıç: Şubat 2018 Tamamlama: Aralık 2018
22	Müzeler Bölgesi Kompleksi Yapım Projesi	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	Eskişehir Odunpazarı Belediyesi	Aralık 2018
23	Havacılık, raylı sistemler, makine, metal sektörüne yönelik Eskişehir Tasarım ve İnovasyon Merkez Projesi'nin gerçekleştirilmesi	Ar-Ge ve tasarım kültürünün yetersizliği	Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı A.Ş. (ATAP)	Haziran 2018 (36 Ay)
24	ETGB Anadolu Üniversitesi 2 Eylül Kampüsü ek alanının oluşturulması	Altyapı sorunları	Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı A.Ş. (ATAP)	Haziran 2018 (36 Ay)
25	ETGB OSB yerleşkesine teknolojik ürün üretimi yapabilecek fiziki alanların oluşturulması	Altyapı sorunları	Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı A.Ş. (ATAP)	Haziran 2018 (36 Ay)
26	Havacılık, raylı sistemler, makine, metal sektörüne yönelik ilin potansiyelinin duyurulması adına en az 4 uluslararası etkinliğe katılım sağlanması	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	Eskişehir Sanayi Odası (ESO)	Aralık 2018

No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Planlanan Gerçekleşme Zamanı (Ay Olarak)
27	Üniversite – Sanayi işbirliği adına proje fuarları düzenlenmesi	Üniversite, kamu, sanayi işbirliğinin yeterince gelişmemesi	Eskişehir Sanayi Odası (ESO)	Mayıs 2018
28	Atık yönetimi konusunda Share Box projesine devam edilmesi	Atık yönetimi yetersizliği	Eskişehir Sanayi Odası (ESO)	Nisan 2018
29	Havacılık, raylı sistemler, makine metal sektörüne yönelik küme faaliyetlerinin etkinliğini artırmak adına kümelerle birlikte ihracata yönelik ortak projeler gerçekleştirilmesi	Küme faaliyetlerinin etkinliğinin yetersizliği	Eskişehir Sanayi Odası (ESO)	Aralık 2018
30	Meslekte yeterlilik eğitimi düzenlenmesi	Nitelikli İşgücü Eksikliği	Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği	Mayıs 2018
31	Madencilikle ilgili kamu kuruluşlarının temsilcileri ile bilgilendirme toplantısı yapılması	Kırtasiyecilik ve bürokratik süreçlerin fazlalığı	Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği	Haziran 2018
32	Madencilikte Çevre Semineri'nin düzenlenmesi	Atık yönetimi yetersizliği	Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği	Eylül 2018
33	Eskişehir madenciliği ile ilgili ulusal kongre düzenlenmesi	İlin potansiyelinin yeterince duyurulmamış olması	Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği	Ekim 2018
34	Teşvikler ve kümelere verilebilecek proje bazlı desteklerle ilgili eğitim ve seminer düzenlenmesi	Devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda yaşanan güçlükler	Eskişehir Madencilik İş Kümelenmesi Derneği	Mayıs 2018
35	Havacılık, raylı sistemler, makine metal ve turizm sektörüne yönelik kurs ve programların düzenlenmesi (4800 kişi)	Nitelikli işgücü eksikliği	Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Aralık 2018
36	Havacılık, raylı sistemler, makine metal, madencilik, animasyon ve turizm sektörüne yönelik girişimcilik kurslarının düzenlenmesi (1500 kişi için)	Devletin destek ve teşviklerine erişim konusunda yaşanan güçlükler	Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Aralık 2018

KAYNAKÇA

Bilim, Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, 81 İl Durum Raporu, 2014.

[http://www.bebka.org.tr/admin/datas/sayfas/files/2014-2023_BolgePlani\(1\).pdf](http://www.bebka.org.tr/admin/datas/sayfas/files/2014-2023_BolgePlani(1).pdf) Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planı, 2014-2023.

<https://biltek.sanayi.gov.tr/sayfalar/argeDetay.aspx>

<http://bolge5.ormansu.gov.tr/5bolge/Files/resimliHaber/MasterPlan/Eski%C5%9FehirDTMP.pdf>

Eskişehir İli Doğa Turizmi Master Planı, 2013-2023.

<http://www.doingbusiness.org/rankings>, Erişim Tarihi: 11.12.2016.

<http://www.ekonomi.gov.tr> Ekonomi Bakanlığı, 2016.

<http://www.eskisehirkulturturizm.gov.tr> Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü , Erişim Tarihi: 11.12.2016.

<http://www.eso.org.tr> Eskişehir Sanayi Odası, 2016.

<http://www.iskur.gov.tr/KurumsalBilgi/istatistikler.aspx>

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf> Kalkınma Bakanlığı 10. Kalkınma Planı, 2014-2018.

http://odop.kalkinma.gov.tr/dokumanlar/7IsveYatirim_Ortaminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf Kalkınma Bakanlığı, Yatırım Ortamının Geliştirilmesi Programı

<http://sanayi.gov.tr> Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 30.10.2016.

<http://sanayi.tobb.org.tr/> Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sanayi Veri Tabanı, 2016.

<http://www.sgk.gov.tr/> Sosyal Güvenlik Kurumu.

<http://www.sgk.gov.tr/> Sosyal Güvenlik Kurumu, İşyeri ve Zorunlu Sigortalı Sayılarının Faaliyet Gruplarına ve İllere Göre Dağılımı, 2014.

<http://www.tuik.gov.tr> Türkiye İstatistik Kurumu, Bölgesel Hesaplar- 2011. Erişim tarihi: 21.09.2016.

<http://www.tuik.gov.tr> Türkiye İstatistik Kurumu, İşgücü Piyasası Analizi, 2015.

<http://www.turkpatent.gov.tr> Türk Patent Enstitüsü, 2016.

<http://ulakbim.tubitak.gov.tr> Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi, 2016
www.mta.gov.tr

NOTLAR:

T.C. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)
Eskişehir Yatırım Destek Ofisi

Hoşnudiye Mh. 732. Sk. No: 44/4 Efe Plaza B Blok 2.Kat Tepebaşı ESKİŞEHİR
T: 0 224 211 13 27 / 200 • F: 0 222 231 31 24 • www.investineskisehir.gov.tr • www.bebka.org.tr